

בעניין שבין:

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697
ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ו/או תומר נאור ו/או אריאל
ברזילי ו/או רחל אל-שי רוזנפלד ו/או רותם בבלי-דביר ו/או
תמר באום ו/או אורי הס ו/או סתיו לבנה-להב ו/או טלילה דביר

רח' יפו 208 ירושלים, ת.ד. 36054 ירושלים 91043
טל': 02-5000073 ; פקס: 02-5000076 ;
דוא"ל: office@mqg.org.il

העותרת

- נ ג ד -

1. היועצת המשפטית לממשלה

2. שר העבודה

3. משרד האוצר

ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות המדינה

רח' צאלח א-דין 29, ירושלים

טל': 02-6466590 ; פקס: 02-6467011

המשיבים

עתירה דחופה למתן צו על תנאי

וצו ביניים, ובקשה לדיון דחוף

מוגשת בזאת עתירה לבית משפט נכבד זה, **למתן צווים** כנגד המשיבים 1-2 :

1. צווים על תנאי

1.1. צו על תנאי כנגד המשיבים, המורה להם לבוא וליתן טעם מדוע לא תיפסק לאלתר תמיכת המדינה בתשלומי שכר לימוד במעונות יום להורים שהם מועמדים לשירות ביטחון, ואשר שירותם נדחה בשל לימודיהם במוסדות תורניים מכוח מבחני תמיכה של משרד העבודה. זאת לאור הטעמים הבאים, בנפרד ובמצטבר :

1.1.1. בשל כך שבהתאם לפסיקת בית המשפט הנכבד בבג"ץ 6198/23 **התנועה למען איכות השלטון נ' שר הביטחון** (פורסם בנבו 25.6.2024), אין בסיס נורמטיבי לדחיית השירות הגורפת של תלמידי המוסדות התורניים, ועל כן המדינה אינה מוסמכת עוד לעודד באמצעות מימון ממשלתי לימודים תורניים של מלש"בים החייבים בגיוס.

1.1.2. בשל כך שכל תמיכה ממשלתית בתלמידי המוסדות התורניים החייבים בגיוס החל מיום 1.7.2024 – יום פקיעת תוקפו של פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב] תשמ"ו-1986 – נעשית בלא סמכות, ובחריגה מהוראות הדין ומפסיקת בית המשפט הנכבד.

1.1.3. בשל כך שהחלטת הממשלה, על דעת היועצת המשפטית לממשלה, לדחות את יישום פסיקת בית המשפט הנכבד בבג"ץ 6198/23 עד ליום 31.11.2024 נעשתה בלא סמכות ובניגוד מוחלט לדין.

1.2. צו על תנאי כנגד המשיבה 1, המורה לה לבוא וליתן טעם מדוע לא תבוטל החלטתה לאפשר למשיב 2 שלושה חודשים "להיערך" ליישום פסיקת בית המשפט הנכבד :

1.2.1. בשל כך שפסיקה שיפוטית יש לקיים באופן מיידי ;

1.2.2. בשל כך שחלוקת התמיכות מכוח מבחני התמיכה של משרד העבודה נעשתה בהיעדר מקור סמכות חוקי החל מיום 1.7.2023, והיועצת המשפטית לממשלה אינה מוסמכת לאפשר את הארכתה של פעולה שממילא נעשתה בלא סמכות ;

1.2.3. בשל כך שהיועצת המשפטית לממשלה אינה מוסמכת להשיג, לסייג או לדחות את תוקפה של פסיקת בית המשפט הנכבד.

2. צו ביניים

2.1. כמו כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא צו ביניים המורה להקפיא העברתם של כל כספי התמיכות המוענקים לתלמידי המוסדות התורניים החייבים בגיוס, לרבות סבסוד שכר הלימוד למעון יום או משפחתון, עד להכרעה בעתירה. זאת בהיעדרה של סמכות ממשלתית לסבסוד כאמור, ומן הטעמים הבאים :

2.1.1. מטרת הבקשה לצו ביניים בענייננו היא למנוע מצב בו מועברים כספי ציבור באופן בלתי חוקי לידי תלמידי המוסדות התורניים, באופן שייצור הסתמכות

או הוצאה של כספי הציבור, כך שלא ניתן יהיה להחזירם לידי המדינה, לכשתתקבל העתירה.

2.1.2. יתר על כן, מטרתו של צו הביניים היא שלא לאפשר מצב בו יתאפשר לממשלה להפר פסיקה מפורשת של בית המשפט הנכבד, בניסיון "לגנוב סוסים" ולהעביר במחטף ובלא סמכות כספים למוטביה, עד לפסיקת בית המשפט הנכבד בסוגיה – זאת תוך פגיעה חמורה בשלטון החוק ובמרקם היחסים התקין שבין הרשויות.

2.1.3. כידוע, הכלל בדבר צווי ביניים קובע כי תכליתו של צו הביניים היא שימור המצב הקיים ומניעת נזקים בלתי-הפיכים (ראו לעניין זה למשל ספרו של א' סאמרלי, **סעדים זמניים**, הוצאת "אוצר המשפט" כרך א', עמ' 3 (2005)).

2.1.4. בבואו לבחון את השאלה האם להעניק צו ביניים אם לאו, מאזן בית המשפט הנכבד בין שני שיקולים עיקריים – מאזן הנוחות, וסיכויי העתירה, כאשר למאזן הנוחות מעמד בכורה ברור בין שני אלה. כך נקבע בבר"מ 8777/06 **מפעלי תחנות בע"מ ואח' נ' הועדה המקומית לתכנון ובניה טבריה ואח'** (פורסם בנבו, 19.11.2006): "על בית המשפט לשקול בבואו להכריע בבקשה למתן צו ביניים את סיכויי העתירה ואת 'מאזן הנוחות'... שני השיקולים משפיעים האחד על השני... ואולם, אבן הבוחן העיקרית בסופו של יום היא בשיקולי 'מאזן הנוחות'".

2.1.5. העותרת סבורה כי נסיבות העניין מחייבות את מתן צו הביניים המבוקש, על מנת למנוע פגיעה חמורה ובלתי הפיכה בשלטון החוק ובקופה הציבורית, שתיגרם עקב העברת כספים בלא סמכות למוטבי הממשלה.

2.1.6. בענייננו, **סיכויי העתירה בענייננו גבוהים ביותר**: למעשה, הקביעה העקרונית בעניין העתירה שבכותרת כבר התקבלה בסוף חודש יוני, עם פרסום פסק הדין בעניין הגיוס בבג"ץ 6198/23. עניינה של העתירה שבכותרת, כזכור, אינו אלא בחובתה של הממשלה ליישם את ההחלטה העקרונית שניתנה בפסק דין הגיוס, לפיה בהיעדר מקור סמכות למתן פטור גורף לתלמידי הישיבות, על צה"ל והממשלה לפעול באופן מיידי לגייסם לשירות על פי חוק שירות ביטחון. העתירה שבכותרת, לפיכך, עניינה בחובת הממשלה לקיים את הדין, וסיכויי קבלתה גבוהים ביותר.

2.1.7. **מאזן הנוחות נוטה גם הוא לטובת העותרת**: הגם שהפסקת מימון מעונות היום מסבה אי-נוחות לפרטים שהתרגלו לקבל מימון ממשלתי להוצאותיהם, הרי שמאזן הנוחות בענייננו מורה כי, בשים לב לכך שהתראה על הפסקת המימון נמסרה לפרטים אלו ופורסמה בפומבי, אין לחלק כספים שלא כדין אשר יאבדו לקופת המדינה באם יחולקו.

3. בקשה לקיום דיון דחוף

3.1. כן מתבקש בזאת בית המשפט הנכבד להורות על קיום דיון דחוף בעתירה, לאור האישור שהעניקה המשיבה 1 למשיבה 2 להמשיך בהפרת הדין הכרוכה בהעברת כספי התמיכות לתלמידי המוסדות התורניים החייבים בגיוס במשך שלושה חודשים, עד ליום 30.11.2024.

3.2. על כן, כל עוד לא יצא צו ביניים או צו מוחלט בעתירה, ולא נקבע (פעם נוספת, יש לציין) המובן מאליו לפיו יש להישמע לפסיקת בית המשפט העליון וכי היועצת המשפטית לממשלה אינה מוסמכת לאשר המשך הפרת חוק, עלול להיגרם נזק בלתי הפיך לקופה הציבורית ולשלטון החוק.

4. כל ההדגשות בעתירה זו נוספו על-ידי הח"מ, אלא אם כן נכתב אחרת.

א. הצדדים לעתירה

העותרת

1. העותרת היא עמותה, רשומה כדין, תנועה עצמאית ובלתי מפלגתית, המונה כ-60,000 חברים ופעילים ומאות אלפי עוקבים ברשתות החברתיות, המובילה זה למעלה משלושה עשורים עשייה ציבורית ומשפטית, בהן חרטה על דגלה שמירה על טוהר המידות בשירות הציבורי, עידוד ערכי שלטון החוק, שירוש נורמות בלתי ראויות במנהל הציבורי והשרשת נורמות ראויות של מנהל ציבורי תקין.

המשיבים

2. **המשיבה 1 היא היועצת המשפטית לממשלה** (להלן: "**היועמ"ש**") העומדת בראש המערכת המשפטית של הרשות המבצעת מחד גיסא, ומהווה הפרשנית המוסמכת של הדין בפני הרשות המבצעת, מאידך גיסא. בתפקידיה אלו, אמורה היועצת המשפטית לממשלה לייצג את האינטרס הציבורי ולשמור על קיום הוראות הדין, וכן אחראית על הנחיית הממשלה ויחידות הסמך של הממשלה לפעול על פי הדין. במסגרת תפקידה קבעה היועצת המשפטית לממשלה כי ניתן לדחות את יישום פסק הדין בעניין גיוס תלמידי הישיבות ביחס לסבסוד מעונות היום בשלושה חודשים.

3. **המשיב 2 הוא שר העבודה**, מר יואב בן צור. משרד העבודה, אשר באחריות השר, מחלק מדי שנה הטבות בגובה מיליוני שקלים לתלמידי מוסדות תורניים החייבים בגיוס, מכוח מבחן התמיכה של משרד העבודה, ומוסיף לעשות כן גם לאחר פסיקת בית המשפט הנכבד שאסרה על כך.

4. **המשיב 3 הוא משרד האוצר**, האחראי על תקציב המדינה ומימושו בהתאם לדין, לרבות יישום פסיקת בית המשפט הנכבד בנושא תקצוב מוסדות הלימוד התורניים. במסגרת תפקידו זה, הצביע היועץ המשפטי למשרד האוצר על סבסוד מעונות היום לתלמידי הישיבות כסוגיה תקציבית המושפעת מיישום פסק הדין בעניין גיוס תלמידי הישיבות.

ב. מבוא

5. עניינה של עתירה זו בהפרת דין מתמשכת על ידי הממשלה, אשר נמשכת באישור היועצת המשפטית לממשלה, תוך סתירת פסיקתו של בית המשפט הנכבד. זאת, תוך פעולה בחוסר סמכות של שר העבודה ושל היועצת המשפטית לממשלה עצמה, ותוך פגיעה בשלטון החוק ובכספי הציבור.
6. מזה שנים שמשרד העבודה מעניק תמיכות כספיות להורים מסוימים מכוח מבחנים למתן תמיכות – "השתתפות המדינה בעלות שכר לימוד במעון או במשפחתון" (להלן: **"מבחן התמיכה"**). מבחני תמיכות אלו מסבסדים את מחיר מעונות היום עבור גילאי 0-3, למשפחות בעלות הכנסה נמוכה, אשר שני ההורים עובדים או שהורה אחד עובד והאחר לומד.
7. "הורה לומד", לעניין מבחני התמיכה, הוגדר גם כתלמיד במוסדות תורניים. כך, תלמידי ישיבות רבים היו זכאים לתמיכה ממשלתית בסבסוד מעונות היום בגובה של אלפי שקלים לחודש לכל ילד – מיליוני שקלים רבים בשנה, במצטבר. זאת, בעוד שההורים הם מועמדים לשירות ביטחון בגיל גיוס, אשר שירותם הצבאי נדחה באופן גורף בתוקף סמכותו של שר הביטחון מכוח חוק שירות ביטחון [נוסח משולב], תשמ"ו-1986 (להלן: **"חוק שירות ביטחון"**), ובפועל הם אינם משרתים בצבא ההגנה לישראל או בשירות לאומי.
8. בפסק הדין שניתן לאחרונה בעניין גיוסם של בני הישיבות [בג"ץ 6198/23 **התנועה למען איכות השלטון נ' שר הביטחון** (פורסם בנבו 25.6.2024) (להלן: **"בג"ץ הגיוס"**)] נקבע כי החל מיום 1.7.2023 – עת פקע פרק ג' 1 לחוק שירות ביטחון – מתן הפטור הגורף לתלמידי הישיבות אינו חוקי, נעשה בחוסר שוויון ובלא סמכות, ודינו בטלות.
9. עוד נקבע במסגרת פסק הדין בבג"ץ הגיוס, כי נוכח העובדה שלממשלה אין סמכות להעניק פטור גורף לתלמידי הישיבות, היא נעדרת סמכות גם לתקצב את הישיבות בעבור אותם תלמידים שאינם מתגייסים לצה"ל כחוק, ולמעשה נעדרת סמכות להעביר כל סובסידיה או תמיכה בעבור אי-גיוסם של אותם תלמידי ישיבות.
10. **זו היא גם עמדתה של היועצת המשפטית לממשלה.** כך לאחר מתן פסק הדין בעניין הגיוס נבחנה ביעוץ המשפטי לממשלה שורה של הסדרים לתקצוב ותמיכה בתלמידי הישיבות, אשר עשויים להיות מושפעים מהפסיקה. בין היתר, היועצת המשפטית לממשלה קבעה כי המדינה אינה מוסמכת עוד לעודד באמצעות מימון ממשלתי לפי מבחני מעונות היום, לימודים תורניים של מלש"בים. **כלומר, על בסיס פסיקת בית המשפט הנכבד קבעה היועצת המשפטית לממשלה בבירור כי הממשלה אינה מוסמכת להמשיך לממן את סבסוד מעונות היום בעבור המלש"בים שאינם מתגייסים בשל בחירתם ללמוד במוסדות תורניים.**
11. עם זאת, בצל לחצים פוליטיים משמעותיים, הסכימה היועצת המשפטית לממשלה לקבוע "הוראת מעבר" לתקופה של שלושה חודשים מתחילת שנת הלימודים, במסגרתה המדינה תמשיך לממן את סבסוד מעונות היום לתלמידי הישיבות עד ליום 30.11.2024. **כלומר, היועצת התירה לממשלה להמשיך בפרקטיקה – אשר אין מחלוקת על היותה בלתי חוקית ובחוסר סמכות – למשך שלושה חודשים תמימים.** אישור זה של היועצת לקבוע "הוראת

מעבר" חורג מסמכותה, ומהווה הלכה למעשה היתר לדחיית יישום פסיקה של בית המשפט העליון, ולהפרת דין.

12. בית המשפט הנכבד מתבקש להבהיר, את מה שנראה עד לאחרונה כמושכלות יסוד בשיטתנו, כי את פסיקת בית המשפט העליון יש לקיים. לא לשר, לא לממשלה, ולא ליועצת המשפטית לממשלה, אין הסמכות להתנות על פסיקת בית המשפט, לרוקנה מתוכן או לעכב את יישומה.

ג. התשתית העובדתית

מבחן התמיכה של משרד העבודה

13. משרד העבודה מעניק כספי תמיכות להורים מסוימים מכוח מבחנים למתן תמיכות – "השתתפות המדינה בעלות שכר לימוד במעון או במשפחתון". תכליתה של התמיכה, קובע מבחן התמיכה, היא עידוד שילובם של הורים בשוק העבודה.

14. מבחן התמיכה מסבסד את מחיר מעונות היום עבור גילאי 3-0, למשפחות בהן שני ההורים עומדים באחד התבחינים הבאים: הורה עובד; הורה לומד; הורה עובד ולומד; הורה הזכאי לדמי אבטלה ואינו עובד; הורה המשרת בשירות צבאי סדיר או שירות לאומי-אזרחי; הורה המקבל הבטחת הכנסה; הורה נכה המקבל קצבה ממשלתית בשל נכותו; או משפחה שבראשה הורה עצמאי.

העתק מבחן התמיכה של משרד העבודה מצורף ומסומן כנספח ע/1

15. כלומר, על מנת לעודד את כניסתם של הורים לשוק העבודה, מבחן התמיכה מסבסד מעונות יום בעבור הורים המשרתים בצה"ל, או הורים הלומדים.

16. הגדרת "הורה לומד", לעניין מבחן התמיכה, כוללת 6 "מסלולי לימודים מוכוונים תעסוקה" – להכשרה מקצועית, תואר אקדמי או תעודה ממשלתית מסוגים שונים, וכן מסלול אחד שאינו מוכוון תעסוקה: "לימודים תורניים". כך, הורה הלומד במוסד תורני הנתמך על ידי משרד החינוך, יכול שיקיים את תנאי מבחן התמיכה לסבסוד מעונות היום לילדיו.

17. כלומר, מבחני התמיכה מאפשרים להורה אשר בחר ללמוד בישיבה חלף גיוס לצה"ל לזכות בסבסוד ממשלתי בגובה אלפי שקלים בחודש לכל ילד. זאת, בשל לימודיו התורניים ובשל העובדה שהמוסד התורני בו הוא לומד נתמך על ידי משרד החינוך.

הפסיקה בעניין הגיוס

18. ואולם, ביום 30.6.2023 פקע תוקפו של פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, אשר הקנה אפשרות לתלמידי הישיבה לקבל דחיית שירות עד לקבלת פטור מלא משירות. משכך, לממשלה לא עמד עוד מקור סמכות חוקי להענקת פטור גורף לתלמידי הישיבות, ולסבסוד הישיבות בגין מתן הפטור משירות. על כן, בחודש אוגוסט 2023 הוגשה העתירה בבג"ץ הגיוס 6198/23, במסגרתה נתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע כי הממשלה נעדרת סמכות לפטור באופן גורף את תלמידי הישיבות ולממנם.

19. במסגרת כתב התשובה שהוגש מטעם המדינה בהליך זה, הבהירה היועצת המשפטית לממשלה, כבאת-כוח המדינה, כי "הממשלה אינה רשאית להפר את הוראות חוק שירות ביטחון ולהימנע באופן גורף מגיוס של מלש"בים חרדים בהיעדר סמכות מפורשת לעשות כן. כפועל יוצא, היא גם אינה מוסמכת לממן את הפעילות של אותם מלש"בים, החותרת תחת חובת הממשלה לגייסם" (בסעיף 14).

העתק כתב התשובה של המדינה מצורפים ומסומנים כנספח ע/2

20. במקביל, החלה עבודה ממשלתית לבחינת הסדרי תמיכה ותקצוב ממשלתיים נוספים, המוענקים בשל פעילויות של מלש"בים חרדים, אשר מתקיימים קשיים דומים בהמשך מימון הממשלתי בהיעדר מקור סמכות חוקי לפטור מגיוס. בין היתר, הצביע היועץ המשפטי למשרד האוצר, עו"ד אסי מסינג, על קושי במימון מבחן התמיכה במעונות יום במשרד העבודה, לצד מימון הטבות בדמי הביטוח הלאומי ומימון מוגבר של מוסדות לנוער חרדי מנותק.

העתק מכתבו של עו"ד אסי מסינג לד"ר גיל לימון מיום 18.4.2024 מצורף ומסומן כנספח ע/3

21. ביום 25.6.2024 ניתן פסק הדין בבג"ץ 6198/23 בעניין גיוס תלמידי הישיבות. בהתאם לעמדת היועצת המשפטית לממשלה נקבע כי במסגרת פסק הדין נקבע כי משפקע ההיתר החוקי לדחות את שירותם של תלמידי הישיבות בפרק ג'1 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], תשמ"ו-1986 (להלן: "חוק שירות ביטחון") ביום 1.7.2023, הרי שאין עוד בסיס חוקי לעידוד ממשלתי של לימודיהם התורניים של תלמידי ישיבות החייבים בגיוס:

"עם פקיעתו של פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון – ביום 1.7.2023 – לא הייתה עוד מסגרת נורמטיבית שאפשרה את דחיית שירותם של תלמידי המוסדות התורניים. בהיעדר מסגרת נורמטיבית כאמור, לא ניתן היה להמשיך ולהעביר כספי תמיכות לישיבות גבוהות ולכוללים עבור תלמידים שלא קיבלו פטור או ששירותם הצבאי לא נדחה כדין. משכך, העברות כספים שבוצעו החל ממועד זה נעשו שלא כדין" [סעיף 79 לפסק הדין].

22. בכך, בית המשפט הנכבד קבע כי החל מיום 1.7.2023, אין לממשלה עוד סמכות להעביר כספי תמיכות למוסדות תורניים עבור מלש"בים שאינם מתגייסים לשירות צבאי.

23. יצוין כי במסגרת תשובת המדינה מיום לצו על-תנאי שניתן במסגרת ההליכים בבג"ץ הגיוס, טענו ב"כ המדינה כי יש לאפשר לגופים הנתמכים תקופת היערכות קצרה כהוראת מעבר, שבמהלכה ניתן יהיה להמשיך במתן התמיכות הממשלתיות למוסדות התורניים [וראו בפסקה 16 לתשובת המדינה מיום 28.3.2024]. זאת, בשים לב לפסיקת בית המשפט הנכבד בעניין בג"ץ 5782/21 זילבר נ' שר האוצר (פורסם בנבו 12.1.2022) (להלן: "עניין זילבר"). בית המשפט הנכבד דחה עמדה זו במפורש בפסק דין הגיוס, בקבעו כי "...בשונה מעניין זילבר, שעסק בשינוי מדיניות תמיכה ממשלתית בגדר סמכות הממשלה, במקרה שלפנינו מדובר בהעברת כספים תוך חריגה מסמכות" (בסעיף 81 לפסק הדין).

בחינת המשך מימון מעונות היום

24. בהתאם לפסיקת בית המשפט הנכבד, החלה עבודה ממשלתית לבחינת הסדרי התמיכה והתקצוב השונים להם זכו תלמידי הישיבות, עליהם הצביע היועץ המשפטי למשרד האוצר ואשר לא ניתן עוד להמשיכם בהיעדר מקור חוקי לפטור את האחרונים מגיוס. בין היתר נבחנן תמיכות משרד העבודה במלש"בים חרדים בגין תשלום שכר לימוד במעון או במשפחתון.

25. לבקשת שר העבודה, מר יואב בן צור, התקיימה ביום 23.7.2024 ישיבה בנושא, בנוכחות שר העבודה ואנשי לשכתו; מנכ"ל משרד העבודה; היועצת המשפטית לממשלה; ד"ר גיל לימון, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה; מנהל מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה; היועץ המשפטי למשרד האוצר והיועצת המשפטית למשרד העבודה. במסגרת הדיון נדונו התשתית העובדתית והמשפטית הנוגעת לשאלת מימון מעונות היום, בעקבות פסק הדין בעניין הגיוס.

26. בתום דיונים בנושא, מסר המשנה ליועצת המשפטית לממשלה לשר העבודה את עמדת היועצת המשפטית לממשלה, לפיה:

" במצב החוקי הקיים, בהתאם לפסק הדין ונוכח פקיעת פרק ג'1, המדינה אינה מוסמכת עוד לעודד באמצעות מימון ממשלתי לפי מבחני מעונות היום, לימודים תורניים של מלש"בים. כלומר, היעדר הסמכות אינו מאפשר עוד מימון המבוסס על כך שאחד מבני המשפחה לומד במוסד תורני בזמן שהוא מיועד לשירות ביטחון."

העתק מכתבו של ד"ר גיל לימון לשר העבודה מיום 11.8.2024 מצורף ומסומן כנספח ע/4

27. במכתבו, נימק ד"ר לימון את ההחלטה בקביעה כי מתקיימת זיקה משפטית ישירה, במסגרת פרק ג'1, שפקע ביום 1.7.2023, בין דחיית השירות לבני הציבור החרדי ובין לימודיהם התורניים, כאשר מבחני התמיכה למעשה רואים בלימודים התורניים כשווי ערך לעבודה או ללימודים מכווני תעסוקה, בצד שירות צבאי סדיר ושירות לאומי.

28. כך, בשים לב לעובדה שבית המשפט העליון פסק בבירור כי לאחר פקיעת פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון אין עוד בסיס חוקי לעידוד ותמיכת המדינה בפעילותם של הנמנעים מגיוס, קבעה היועצת המשפטית לממשלה כי **"המסקנה המתחייבת היא כי אין עוד סמכות לעודד במסגרת מבחני מעונות היום את לימודיהם התורניים של מי שמיועדים לשירות ביטחון, אך לא התייצבו וגויסו לשירות"**.

29. זאת, בהמשך לפסיקת בית המשפט המפורשת בעניין, שדנה במועד הפסקת התמיכות. כך, בית המשפט קבע בבג"ץ הגיוס כי:

"במכלול השיקולים, מצאנו כי האיזון המתאים הוא קביעה שלפיה המועד שבו לא ניתן עוד להעביר את כספי התמיכות הוא מיום 1.4.2024 – מועד פקיעתה של החלטת ממשלה"

30. כלומר, בהמשך לפסיקת בית המשפט הנכבד בבג"ץ הגיוס, קבעה היועצת המשפטית לממשלה כי לממשלה אין עוד סמכות להמשיך בסבסוד מעונות היום למלש"בים תלמידי הישיבות.

"הוראת המעבר" של היועצת המשפטית לממשלה

31. ואולם, נראה כי לחצים פוליטיים כבדי משקל הופעלו על היועצת המשפטית לממשלה ואנשיה לאפשר את המשך העברת הכספים לסבסוד מעונות היום. כך, על פי עדותו של ד"ר לימון במכתבו מיום 11.8.2024 [בנספח ע/4], במסגרת פגישה בין נציגי הייעוץ המשפטי לממשלה לבין אנשי משרד העבודה, טענו האחרונים כי "אם יוחלט להפסיק את התמיכה במשפחות שאחד מבני הזוג בהן לומד במוסד תורני בשעה שהוא מיועד לשירות ביטחון, נדרש להטמיע במבחני התמיכה לשנת הלימודים הבאה הוראת מעבר", בטענה שלחלוקת הכספי השלכה כספית על הפרט ועל אורחות חייו.

32. בהמשך לכך קבע ד"ר לימון כי "ככל שתוצג במהלך הימים הקרובים תשתית מקצועית התומכת בקביעתה של הוראת מעבר קצרה, במסגרת גיבוש מבחני התמיכה לשנת הלימודים הבאה, הדברים ייבחנו כמקובל".

1. לצד זאת, עוד באותו היום, 11.8.2024, נשלחה הודעת דוא"ל מטעם היועצת המשפטית לממשלה ליועצת המשפטית למשרד העבודה, בה נכתב כי "בצד הבדיקה שתיערך בנוגע להוראת מעבר, יש לפרסם בדחיפות התראה על כך שהחל משנת הלימודים הבאה [קרי, שנת הלימודים תשפ"ה] לא תתאפשר תמיכה למשפחות שאחד מבני הזוג בהן לומד בלימודים תורניים בשעה שהוא מיועד לשירות ביטחון, על מנת לאפשר לאותן משפחות היערכות מוקדמת".

33. כלומר, במכתבו של ד"ר לימון מיום 11.8.2024 הביעה היועצת המשפטית לממשלה נכונות לדחיית יישומו של פסק הדין של בית המשפט הנכבד בשל הטענה כי פרטים עשויים להיפגע מיישום פסק הדין; זאת, אף שננקטו כל הצעדים הדרושים לצמצום הסתמכותם של אותם הפרטים על התמיכה הממשלתית הבלתי חוקית.

34. בהמשך לנכונות היועצת המשפטית לממשלה לאפשר את המשך המימון בהיעדר סמכות, ובהמשך לבקשות השר לקבוע הוראת מעבר בת כשנה, פנה ד"ר גיל לימון לשר העבודה פעם נוספת במכתב ביום 27.8.2024, בו הודיע על החלטת היועצת המשפטית לממשלה לאפשר תקופת מעבר בת עד שלושה חודשים – בהם יימשך מימון מעונות היום בהיעדר מקור סמכות לכך.

העתק מכתבו של ד"ר לימון לשר העבודה מיום 27.8.2024 מצורף ומסומן כנספח ע/5

35. במכתבו ציין ד"ר לימון כי עמדתם המשפטית של אנשי הייעוץ המשפטי לממשלה היא כי משעה שפקע פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, ובהיעדר הסדר חוקי אחר שייקבע בחקיקה, לא ניתן

להמשיך לתמוך בהורים שילדיהם שוהים במעונות יום בתבחין של לימודים תורניים עבור הורה שחייב בשירות צבאי, **ונדרש להפסיק באופן מיידי את התמיכה בהם.**

36. עם זאת, נקבע כי "בשים לב לאילוצים שהוצגו בדיונים, ניתן לקבוע הוראת מעבר שמשכה לא יעלה על פרק זמן של שלושה חודשים, מראשית שנת הלימודים תשפ"ה, כלומר עד יום 30.11.2024". זאת, בטענה כי על פי פסק הדין בבג"ץ 5782/21 **זילבר נ' שר האוצר**, ביטול מיידי של תמיכה או שינוי של תנאיה שעלול לשבש את חיי הפרט, יצדיק לחייב את הרשות המינהלית בקביעת הוראת מעבר הולמת. עוד הצדיק ד"ר לימון את הוראת המעבר והמשך סבסוד מעונות היום למלש"בים תלמידי ישיבות, שהובהר שנעשה בלא סמכות, בכך ש"צרכיו התפעוליים של משרד העבודה" דורשים שהות נוספת להיערכות.

37. כלומר, **היועצת המשפטית לממשלה קבעה למעשה, כי על אף הממשלה אינה רשאית עוד לסבסד את מעונות היום מכוח מבחן התמיכה של משרד העבודה, ניתן להמשיך ולסבסד את מעונות היום במשך 3 חודשים נוספים ממועד ההכרעה, עד ליום 30.11.2024.**

מיצוי הליכים מטעם העותרת

38. על רקע הדיווחים לפיהם היועצת המשפטית לממשלה שוקלת להעניק לממשלה "ארכה" לקיום פסק הדין בעניין הגיוס וליישומו בעניין מעונות היום, פנתה העותרת ביום 20.8.2024 לשר העבודה, ליועצת המשפטית לממשלה וליועץ המשפטי למשרד האוצר, בדרישה כי הממשלה תיישם באופן מיידי את פסיקת בית המשפט העליון ותבטל את העברת כספי התמיכות למעונות היום.

העתק מכתבה של העותרת מיום 20.8.2024 מצורף ומסומן כנספח 6/ע

39. במכתבה, הזכירה העותרת את עיקרי פסק הדין בעניין הגיוס, ועמדה על כך שהממשלה, לרבות היועצת המשפטית לממשלה, אינה מוסמכת להחליט על דחיית יישום פסק הדין, צמצום היקף יישומו או ריקונו מתוכן בכל דרך אחרת. משכך, טענה העותרת, על הממשלה ליישם באופן מיידי את פסיקת בית המשפט העליון בעניין הגיוס, ולבטל באופן מיידי את העברת כספי התמיכות הממשלתיים המועברים לתלמידי המוסדות התורניים חייבי הגיוס מכוח מבחן התמיכה של משרד העבודה.

40. נוכח דחיפות הדברים והצורך בהכרעה מהירה בעניין, נתבקשו המשיבים נמעני המכתב להשיב לטענות האמורות עד ליום 1.9.2024. עם זאת, עד כה לא נתקבלה בידי העותרת כל תגובה עניינית לפנייתה.

41. משהמשיבים הבהירו במעשיהם כי אינם מתכוונים לבחון מחדש את ההחלטה על דחיית יישום פסק הדין, ואף נמנעו מלהתייחס לדברים, לא נותרה בידי העותרת ברירה לבד מפנייה לערכאות.

ד. הטיעון המשפטי

42. כאמור ברישא לעתירה זו, על המשיבים להפסיק באופן מיידי את סבסוד שכר הלימוד במעונות היום להורים שהם תלמידי מוסדות תורניים המועמדים לשירות ביטחון, ושלא

התייצבו לשירות צבאי. זאת, בפשטות, בשל היות התמיכות בלתי חוקיות, ובשל כך שהוענקו בהיעדר סמכות.

43. כך, פסיקת בית המשפט הנכבד קבעה באופן ברור כי מקור הסמכות למתן תמיכות, ובהן סבסוד מעונות היום – בטל זה מכבר; על כן, הממשלה אינה מוסמכת להעביר כספי תמיכות לסבסוד שכר הלימוד במעונות היום; ועל כן לא הייתה היועצת המשפטית לממשלה רשאית לתת "ארכה" ליישום פסק הדין, שקבע בטלות מיידית לסבסוד האמור; לפיכך – מתבקש סעד המורה על בטלות החלטת ה"ארכה" של היועצת המשפטית לממשלה והפסקה מיידית של סבסוד מעונות היום בהתאם למבחן התמיכה.

והדברים יובהרו להלן, לפי סדרם:

ד.1. הפסיקה מחייבת לבטל באופן מידי את סבסוד המעונות

44. כמצוין לעיל, מבחן התמיכה של משרד העבודה מקנה זכאות לסבסוד שכר הלימוד במעונות היום להורים לפעוט המתחנך במעון או משפחתון, אשר עומדים שניהם באחד מני מספר תנאים, ובהם היות ההורה "הורה לומד" (כמפורט בסעיף 4(א) למבחן התמיכה). "הורה לומד", לעניין מבחן התמיכה, כולל הורה הלומד בהיקף של 24 שעות שבועיות לפחות באחד ממסלולי הלימוד המפורטים בסעיף 4(א)(2) למבחן התמיכה (או 20 שעות שבועיות אם מדובר במשפחה חד הורית או בהורה שיש לו שלושה פעוטות במעון ומעלה). אחד ממסלולי הלימוד האמורים מתייחס ל"לימודים במסגרת מוסדות תורניים הנתמכים על ידי משרד החינוך ומתקיים באותו מוסד פיקוח על נוכחות הלומדים במוסד מטעם משרד החינוך".

45. כלומר, תלמיד במוסד תורני הנתמך על ידי משרד החינוך עשוי להיות זכאי לסבסוד ממשלתי לשכר הלימוד במעונות יום.

46. במסגרת פסק הדין בעתירת הגיוס בבג"ץ 6198/23, כזכור, נקבע כי משפקע פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, אין עוד מסגרת נורמטיבית לפטור גורף מגיוס עבור תלמידי הישיבות. משבית המשפט הנכבד קבע כך, פנה לבחון את שאלת חוקיות העברת התמיכות מכוח מבחני תמיכות של משרד החינוך במוסדות תורניים, בעבור תלמידי הישיבות החייבים בגיוס (וראו בסעיף 62 והלאה לפסק הדין).

47. מסקנתו של בית המשפט הייתה כי בהיעדר מסגרת נורמטיבית למתן פטור גורף מגיוס, לא ניתן היה להמשיך ולהעביר כספי תמיכות מטעם משרד החינוך לישיבות גבוהות ולכוללים עבור תלמידים שלא קיבלו פטור פרטני משירות, או ששירותם נדחה כדין (וראו בסעיף 79 לפסק הדין). משכך, קבע, העברות כספים שבוצעו החל ממוד זה נעשו שלא כדין.

48. כך, בית המשפט קבע כי "במכלול השיקולים, מצאנו כי האיזון המתאים הוא קביעה שלפיה המועד שבו לא ניתן עוד להעביר את כספי התמיכות הוא מיום 1.4.2024 – מועד פקיעתה של החלטת ממשלה 682. זאת, באופן שעולה בקנה אחד גם עם הקביעה בצו הביניים שניתן בעתירות המימון" (בסעיף 82 לפסק הדין).

49. כלומר, החל מיום 1.4.2024, תמיכת משרד החינוך במוסדות תורניים בעבור תלמידים שהם מלש"בים שאינם מתגייסים – אינה חוקית עוד.

50. משכך, החל מיום 1.4.2024, תלמיד מוסד תורני החייב בגיוס אינו יכול להיחשב עוד כתלמיד במוסד תורני הנתמך כדין על ידי משרד החינוך, לעניין מבחן התמיכה של משרד העבודה, ועל כן אינו זכאי לתמיכה ממשלתית במימון מעונות היום.
51. **במילים פשוטות – משמעותה הברורה של פסיקת בית המשפט הנכבד היא כי החל מיום 1.4.2024, תלמידי ישיבות החייבים בגיוס אינם זכאים לתמיכה ממשלתית בעבור השתתפות בשכר הלימוד על מעונות היום.**
52. מסקנה זו – הן באשר לבטלות התמיכה במעונות היום והן באשר למועדה – מתחייבת מלשונן הברורה של מבחן התמיכה ושל פסק הדין, ואינה נתונה לפרשנות גמישה.
53. **משעה שבית המשפט הנכבד קבע כי תלמידי הישיבות אינם זכאים לסבסוד מעונות היום, ובאין בסיס נורמטיבי חלופי להעברת התמיכות, הרי שהחל מיום 1.4.2024 הממשלה אינה רשאית לחלק תמיכות אלו, והעברת תמיכות למעונות היום היא בלתי חוקית ובטלה.**

ד.2. היועמ"ש חרגה מסמכותה בהעניקה "ארכה" ליישום הפסיקה

54. כאמור, על אף הכרעתו הברורה של בית המשפט הנכבד לפיה סבסוד מעונות היום אינו חוקי החל מיום 1.4.2024, היועצת המשפטית לממשלה הודיעה לשר העבודה (במכתבו של גיל לימון מיום 27.8.2024, המצורף כנספח 5/ע), כי "בשים לב לאילוצים שהוצגו בדיונים, ניתן לקבוע הוראת מעבר שמשכה לא יעלה על פרק זמן של שלושה חודשים, מראשית שנת הלימודים תשפ"ה, כלומר עד יום 30.11.2024".
55. כידוע, היועצת המשפטית לממשלה היא הפרשנית המוסמכת של הדין בממשלה, והיא אף מחייבת מבחינה חוקית כל עוד לא נקבע אחרת על ידי בית משפט מוסמך [אהרן ברק בספרו **פרשנות במשפט, כרך שני – פרשנות החקיקה** בעמ' 791 (1993); בג"ץ 320/96 גרמן נ' מועצת עיריית הרצליה, פ"ד נב(2) 222, 239 (1998); בג"ץ 5134/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' מועצת מקרקעי ישראל (פורסם בנבו 14.11.2016)].
56. כלומר, עד מועד הכרעת בית המשפט הנכבד בעתירת הגיוס (ביום 25.6.2024), הייתה חוות דעת היועצת המשפטית לממשלה מחייבת כלפי הממשלה, והיא הייתה רשאית לפרש את החוק באופן המאפשר את המשך סבסוד מעונות היום. ייתכן שפרשנות שכזו הייתה שגויה משפטית, אך היא הייתה מחייבת את הממשלה עד להכרעת בית המשפט הנכבד בעתירת הגיוס.
57. ואולם, משעה שבית המשפט הנכבד נתן את דברו בפסק הדין בעניין הגיוס, נסוגה סמכותה של היועצת המשפטית לממשלה לפרש את החוק ולקבוע הסדרים באשר לסבסוד המעונות.
58. נוכח העובדה שבית המשפט הנכבד קבע באופן ברור כי התמיכות הממשלתיות למוסדות התורניים בעבור לימודי המלש"בים בטלים החל מיום 1.4.2024, שוב אין היועצת המשפטית לממשלה רשאית להתנות או לפרש את פסיקת בית המשפט העליון כך שתחול רק החל מיום 1.12.2024. בקביעתה זו, ובהתירה לממשלה לדחות את יישומו של פסק הדין, חרגה היועצת המשפטית לממשלה מסמכותה, וממילא אין הממשלה רשאית להיעזר בחוות דעתה זו.

59. משעה שבית המשפט העליון פסק דין, פסקו הוא הדין, והוא מחייב את הרשות המבצעת, לרבות את היועצת המשפטית לממשלה.

60. על כן, משחרגה מסמכותה ומגבולות הדין, עמדתה של היועצת המשפטית לממשלה בדבר דחיית יישום פסק דין הגיוס ביחס לסבסוד מעונות היום – בטלה. סבסוד מעונות היום, אם כן, בטל אף הוא באופן מיידי, והחל מיום 1.4.2024.

61. הסעד המתבקש, לפיכך, הוא יישום פסק הדין כלשונו הברורה – הכרזה על בטלות התמיכות בסבסוד מעונות היום לתלמידי המוסדות התורניים החייבים בגיוס, שהועברו החל מיום 1.4.2024, והשבת הכספים שהועברו בגין מבחן התמיכה האמור לקופת המדינה.

ה. סיכום

62. פעם נוספת ניצב בית המשפט העליון בפני עתירה שנדמה כי במדינה שומרת חוק לא היה בה צורך של ממש. הקביעה כי יש לציית לפסיקת בית המשפט העליון אינה צריכה להיות שנויה במחלוקת.

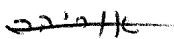
63. אך נראה כי במציאות הנוכחית, עצם הציות לדין נדמה לממשלה כנושא הנתון למשא ומתן, לפרשנות או לדחייה. כך, היועצת המשפטית לממשלה אפשרה לממשלה לדחות את יישומו של פסק דין שניתן פה אחד על ידי תשעה שופטי בית המשפט העליון, והממשלה הוסיפה להעביר כספי תמיכות במעונות היום, בניגוד לדין. בכך, חרגו הממשלה והיועצת המשפטית לממשלה מסמכותם, הפרו את הדין ופגעו בעקרון שלטון החוק.

64. מצב זה אינו תקין, ופותח פתח לשחיקת מעמדה המחייב של פסיקת בתי המשפט, ובית המשפט העליון בפרט. אין לקבל זאת. על בית המשפט הנכבד להבהיר למשיבים כי את פסיקתו יש לקיים כלשונה ובמועדה.

65. על כן, העותרת מתכבדת לבקש מבית משפט נכבד זה ליתן צווים כמבוקש ברישא לעתירה זו, ולעשותם למוחלטים. כן תבקש העותרת מבית המשפט כי יורה על הוצאת צו הביניים המבוקש ברישא לעתירה, ועד אשר עתירה זו תתברר.

66. עוד תבקש העותרת כי בית המשפט הנכבד יקיים דיון דחוף בעתירה נוכח הצורך לברר במהרה את השאלות הניצבות בבסיס העתירה, כך שלא תיווצר הסתמכות בקרב מקבלי התמיכה הממשלתית, והם ייפגעו כשייושם הדין.

עתירה זו נתמכת בתצהירו של עמק ברכה, סמנכ"ל העותרת.

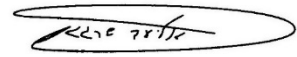

אורי הס, עו"ד

אריאל ברזילי, עו"ד

ב"כ העותרת

ד"ר אליעזר שרגא, עו"ד

יום שלישי, 17 בספטמבר 2024, י"ד באלול התשפ"ד, בירושלים

בעניין שבין:

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697
ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ו/או תומר נאור ו/או אריאל
ברזילי ו/או רחל אל-שי רוזנפלד ו/או רותם בבלי-דביר ו/או
תמר באום ו/או אורי הס ו/או סתיו לבנה-להב ו/או טלילה דביר

רח' יפו 208 ירושלים, ת.ד. 36054 ירושלים 91043
טל': 02-5000073; פקס: 02-5000076;
דוא"ל: office@mqg.org.il

העותרת

- נ ג ד -

1. היועצת המשפטית לממשלה

2. שר העבודה

3. משרד האוצר

ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות המדינה

רח' צאלח א-דין 29, ירושלים

טל': 02-6466590; פקס: 02-6467011

המשיבים

תצהיר מטעם העותרת

אני הח"מ עמק ברכה, מס' זהות 028959716, המשמש סמנכ"ל העותרת, מצהיר בזאת, כי העובדות
המפורטות בעתירה זו נכונות לפי מיטב ידיעתי ואמונתי.

חתימת המצהיר

אישור

אני עו"ד אורי הס, מ.ר. 91976 מאשר בזאת כי ביום 16.9.2024 חתם לפני מר עמק ברכה, מס' זהות
028959716, על הצהרתו דלעיל, לאחר שהזהרתיו כי עליו להצהיר ולומר את האמת, וכי יהיה צפוי
לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, ולאחר שאישר את נכונות הצהרתו.

אורי הס, עו"ד

מ.ר. 91976

אורי הס, עו"ד

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
1/ע	העתק מבחן התמיכה של משרד העבודה	17
2/ע	העתק כתב התשובה של המדינה	33
3/ע	העתק מכתבו של עו"ד אסי מסינג לד"ר גיל לימון מיום 18.4.2024	48
4/ע	העתק מכתבו של ד"ר גיל לימון לשר העבודה מיום 11.8.2024	52
5/ע	העתק מכתבו של ד"ר לימון לשר העבודה מיום 27.8.2024	56
6/ע	העתק מכתבה של העותרת מיום 20.8.2024	63

נספח ע/1

העתק מבחן התמיכה של משרד העבודה

עמ' 17

משרד העבודה

מבחנים למתן תמיכות של משרד העבודה
אגף בכיר לעידוד תעסוקת הורים

השתתפות המדינה בעלות שכר לימוד במעון או במשפחתון

שנה"ל תשפ"ד – נוסח מתוקן

באישור היועצת המשפטית של משרד העבודה, להלן המבחנים למתן תמיכות של משרד העבודה לצורך עידוד שילובם של הורים בשוק העבודה:

1. כללי:

א. התמיכות לפי מבחנים אלו יינתנו באופן שוויוני ועל פי שיקולים ענייניים בלבד.

ב. האמור במבחנים נוקט בלשון זכר אך מכון לנשים וגברים כאחד.

ג. הגדרות:

"אתר האינטרנט"

<https://www.gov.il/he/departments/topics/daycare-labor/govil-landing-page>

"דרגת זכאות" או "דרגה" – רמת הזכאות שנקבעה למבקש התמיכה, לרבות דרגות שאינן מקנות סבסוד.

"דרגה זמנית" – רמת זכאות הנקבעת למבקש תמיכה לתקופה מוגבלת בזמן. בתום התקופה יצטרך מבקש התמיכה לעדכן את האגף ולצרף מסמכים לפי עניין כמפורט בהמשך.

"האגף" – אגף בכיר לעידוד תעסוקת הורים.

"הארגון המפעיל" – גוף אשר בעל רישיון והכרה בתוקף במעון אחד או יותר ממשרד החינוך (להלן גם – "סמל מעון"), וכן גוף אשר חתום מול משרד העבודה על הסכם במסגרתו הוא מספק שירותי הדרכה ובקרה עבור משפחתונים. ולא נקבע ע"י מנהלת האגף כי נפלו פגמים מהותיים בהתנהלותו הכספית.

"המשרד" – משרד העבודה.

"מעון יום" – מעון יום, כהגדרתו בחוק הפיקוח על מעונות יום לפעוטות, התשע"ט – 2018, אשר בעל רישיון הפעלה והכרה בתוקף ממשרד החינוך, ולא נקבע ע"י מנהלת האגף כי נפלו פגמים מהותיים בהתנהלותו הכספית.

"משפחה שבראשה הורה עצמאי" – הורה עצמאי כהגדרתו בחוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי, תשנ"ב-1992.

"משפחתונים" – מסגרות חינוכיות טיפוליות אשר קיבלו מטעם האגף "סמל משפחתון".

"פעוט" – כהגדרתו בחוק הפיקוח על מעונות יום לפעוטות, התשע"ט – 2018 שהוא אזרח או תושב ישראלי.

2. מטרת התמיכה:

עידוד שילובם של הורים בשוק העבודה.

3. תקנה תקציבית: 36410101

משרד העבודה

התמיכה תהיה בכפוף לקיומו של תקציב בתקנה התקציבית המתאימה.

4. אוכלוסיית היעד:

הורים אשר בחזקתם פעוט המתחנך במעון או משפחתון, ואשר שניהם עומדים באחד מהתנאים המפורטים בסעיף (א) שלהלן; לעניין משפחות שבראשן עומד הורה עצמאי (חד-הוריות) – יחול האמור בסעיף (ב).

יודגש: כל אחד מההורים צריך להשתייך לאחת מהקבוצות לצורך עמידה בתנאי הזכאות. משפחה בה אחד מההורים אינו משתייכים לאחת הקבוצות המנויות להלן – לא תהא זכאית לדרגה כאמור.

א. הורה המשתייך לאחת מהקבוצות הבאות:

1. הורה עובד:

א. הורה העובד וסך הכנסתו (הכנסה חייבת בדמי ביטוח לאומי¹) מעבודה עומד על 3,159 ₪ לפחות למעט במצבים המנויים בסעיף ג' להלן, ומתקיימת לגביו אחת מן החלופות הבאות:

- (1) עובד שכיר, לרבות מי שמועסק כשכיר בחברה שהוא בעל שליטה בה.
 - (2) עובד במשק בית.
 - (3) עצמאי לרבות שותף בעסק של בן/בת זוג.
 - (4) עוסק בעבודת מחקר במסגרת מלגה.
 - (5) הורה עובד הוראה בשנת שבתון. בלבד כי בחודשים אפריל, מאי ויוני של שנת הלימודים שקדמה למועד תחילת שנת השבתון עמד בתנאים המפורטים בסעיף 4(א)(1)(א) לעיל.
 - (6) חבר קיבוץ/מושב שיתופי, לרבות קיבוץ עירוני.
- ב. הורה שנמצא/ת בתקופת לידה² והורות וזכאי לדמי לידה (להלן: "חופשת לידה") - הזכאות תהא לתקופה של עד 15 שבועות מיום התחלת חופשת הלידה.³
- ג. (1) מי שסך הכנסתו (הכנסה ברוטו חייבת בדמי ביטוח לאומי) עומדת על 2,632 ₪ לפחות והוא אחד מאלה:

- (א) הורה עצמאי (משפחה חד הורית)
- (ב) הורה שיש לו שלושה פעוטות או יותר השוהים במעון או במשפחתון או בשניהם.

¹ ההורה הבוחר לעשות שימוש בממשק להעברת מידע מהביטוח הלאומי – המשרד יעשה שימוש בנתוני ההכנסה כפי שדווחו לביטוח הלאומי.

² לרבות אם בשמירה היריון, ובתנאי שטרם תקופת שמירת ההיריון עמדה האם בתנאי ההכנסה האמורים במבחנים אלו לפי עניין.

³ במקרה של לידת יותר מילד אחד באותה לידה – תוארך תקופת הזכאות בשלושה שבועות עבור כל ילד נוסף. כמו כן תוארך תקופת הזכאות בשל אשפוז האם או הנולד במהלך חופשת הלידה בהתאם למפורט בחוק עבודת נשים, תשי"ד-1954.

משרד העבודה

- (2) עצמאי בעל עסק חדש (עד חצי שנה ממועד פתיחת העסק בלבד) אף אם הכנסתו נמוכה מ-2,632 ₪.
- (3) הורה המקבל שכר מינימום מותאם כמוגדר בתקנות שכר מינימום (שכר מותאם לעובד עם מוגבלות בעל יכולת עבודה מופחתת), תשס"ב-2002 - סך ההכנסה לה הוא זכאי כפי שנקבע בהתאם לתקנות האמורות.

2. הורה לומד:

א. הורה הלומד⁴ בהיקף של 24 שעות שבועיות (אקדמיות) לפחות באחד ממסלולי הלימודים המפורטים להלן בסעיפים (1) עד (9) להלן, ואולם, אם מדובר במשפחה שבראשה הורה עצמאי (משפחה חד הורית) או בהורה שיש לו שלושה פעוטות או יותר השהים במעון או במשפחתון או בשניהם - היקף שעות הלימודים עומד על 20 שעות שבועיות (אקדמיות) לפחות.

מסלולי לימודים מוכוונים תעסוקה

1. קורס להכשרה מקצועית, ובלבד שהוא בפיקוח או במימון של משרד ממשלתי, וזאת עד לכל היותר שנתיים ממועד תחילת לימודי ההורה, ולמשך תקופת לימודיו.
2. אולפן לעולים חדשים.
3. לימודים לתואר ראשון או שני מוכר, במוסד אקדמי מוכר (לרבות לימודי מכינה, השלמה והסבה לתואר זה), כמשמעותם בחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958 (להלן: חוק המועצה להשכלה גבוהה).⁵
4. לימודים לצורך תעודת הוראה, המוכרים על ידי משרד החינוך.
5. לימודים בפיקוח או במימון של משרד ממשלתי, שתכליתם עידוד השתלבות בשוק העבודה ו/או העלאת פריון העבודה במשק, המפורטים בנספח 12.
6. לימודים לתואר הנדסאי או טכנאי במוסד המוכר על ידי המכון להכשרה בטכנולוגיה ובמדע במשרד או על ידי משרד החינוך. לרבות לימודי מכינה, השלמה והסבה לתארים אלו.

לימודים תורניים

7. לימודים במסגרת מוסדות תורניים הנתמכים על ידי משרד החינוך ומתקיים באותו מוסד פיקוח על נוכחות הלומדים במוסד מטעם משרד החינוך.

⁴ יובהר כי הורים לומדים, אשר מחויבים בתוכנית הלימודים שלהם בשעות התנסות מעשית בין אם בתשלום ובין אם לאו, כתנאי לקבלת התואר - שעות ההתנסות המעשית יצורפו לשעות הלימוד עפ"י תכנית הלימודים וזאת בתנאי שיגישו אישור הקובע, כי שעות אלו נדרשות לשם קבלת התואר האקדמי.

⁵ יובהר כי לימודי רפואה, דינים כדון לימודים לתואר ראשון לכל אורכם, ובלבד שהם נערכים במוסד אקדמי מוכר, כמשמעותו בחוק המועצה להשכלה גבוהה.

משרד העבודה

ב. הורה הלומד לימודים לתואר ראשון או שני מוכר באוניברסיטה הפתוחה בהיקף של 3 קורסים בסמסטר לפחות, המזכים בנקודות זכות לתואר.

3. הורה עובד ולומד:

הורה, שהוא לומד ועובד, שמתקיים לגביו אחד מאלה:

א. הורה לומד באחד ממסלולי הלימוד המפורטים בסעיף 4א(2)(א) לעיל בהיקף **הפחות** מ-24 ש"ש לרבות הורה הלומד לתואר ראשון לפחות קורס אחד המזכה בנקודות זכות לתואר במסגרת האוניברסיטה הפתוחה.

ב. ההורה לומד **לתואר אקדמי מתקדם (מעבר לתואר ראשון)** במוסד אקדמי מוכר, כמשמעותו בחוק המועצה להשכלה גבוהה.

ובלבד כי היקף שעות עבודת ההורה, יחד עם שעות לימודיו (לצורך חישוב "שעות השבועיות בהן למד ההורה" לעניין שבסעיף 4א(2)(א)) - אינו נמוך מ-24 שעות שבועיות.

4. הורה שהוא זכאי לדמי אבטלה ואינו עובד⁶.

ובלבד שדמי האבטלה החודשיים של ההורה אינם פחותים מ-2,100 ₪ לחודש.

5. הורה המשרת בשירות לאומי-אזרחי או בשירות צבאי סדיר.

6. הורה מקבל הבטחת הכנסה.

7. הורה נכה המקבל קצבה מגורם ממשלתי בגין נכותו

8. משפחה שבראשה הורה עצמאי⁷

1. הורה עצמאי כהגדרתו בחוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי, תשנ"ב-1992. העומד באחת מהדרישות המפורטות בסעיף 4א(א).

2. הורה עצמאי העומד בכל התנאים שלהלן יוכר כ"מגביר עבודה" במשך שנת הלימוד הנוכחית:

א. עובד ו/או לומד בהיקף של 20 שעות שבועיות לפחות.

ב. הגדיל בתוך 8 החודשים הקודמים לבקשת הדרגה בשנה"ל הנוכחית את היקף עבודתו ו/או לימודיו בהיקף של 10 שעות שבועיות לפחות ועדיין עובד ולומד בהיקף המוגדל.

ג. רמת ההכנסה לנפש במשק ביתו בהתאם לנוסחת החישוב בסעיף 5א(א) הינה בהתאם לדרגה 3 בטבלאות שכר הלימוד.

⁶ עד תום מכסת ימי הזכאות לדמי אבטלה העומדת לרשותו. לאחר סיום ימי הזכאות לאבטלה, יועבר לדרגה 12, אלא אם המציא מסמכים אחרים, המעידים על זכאותו לדרגה מיטיבה יותר.

⁷ למען הסר ספק מובהר כי הכוונה למונח המוכר בציבור כ"משפחות חד הוריות".

משרד העבודה

5. התמיכה ואופן חישובה:

א. כללי:

מי שנכלל במסגרת אוכלוסיית היעד יהיה זכאי בהתאם לאמור במבחנים אלו, להשתתפות המדינה בעלות דמי החזקת ילדו או ילדיו, לפי העניין, במעונות יום או במשפחתונים, למעט אם קיבל הפנייה למעון או למשפחתון ע"י הלשכה לשירותים חברתיים ברשות המקומית, עבור אותה תקופה בגינה הוא מבקש תמיכה, וכל זאת בכפוף להגשת בקשה לתמיכה, באופן ובמועדים הקבועים במבחני תמיכה אלו. השתתפות המדינה בשכר לימוד במעונות יום ומשפחתונים, נגזרת מן המחיר החודשי המרבי הקבוע בהתאם לצו פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים (מחירים מרביים במעונות יום ומשפחתונים), התשפ"ג-2023, וכפי שיעודכן מעת לעת. בכל שנה מפורסמות טבלאות גובה התמיכה הממשלתית בכל אחת מדרגות הזכאות והן מתייחסות, בין היתר, למשתנים הבאים:

- גילו של הפעוט (לצורך שיוכו לקבוצת הגיל והתעריף שנקבע לאותה קבוצת גיל בצו);
- דרגת הזכאות של הילד;
- סוג המסגרת - מעון או משפחתון;
- סיווג הגוף המפעיל כמלכ"ר;
- היקף התקינה של המעון⁸.

בטבלאות נקבע הסכום המדויק בו תשתתף המדינה ביחס לכל דרגה והסכום המרבי שההורה יידרש להשלים, כל זאת בהבחנה בשים לב לגילו של הפעוט (להלן: "טבלאות שכר לימוד"). התעריף האמור נקבע בהתייחס לפעילות לאורך כל שנת הלימודים ומחולק ל-12 תשלומים חודשיים שווים, לצרכי נוחות בלבד. התשלום החודשי אינו מושפע ממספר ימי הפעילות באותו חודש ספציפי (לרבות בחודש אוגוסט). המעון רשאי לגבות שכר הלימוד על בסיס 11 חודשי תשלום וזאת בהתאם לדרגת הזכאות שנקבעה לפעוט.

טבלאות שכר הלימוד מתפרסמות בסמוך למועד פתיחת שנת הלימודים באתר האינטרנט של המשרד, בלוחות המודעות במעון / במשפחתון ובמשרדי הארגון המפעיל. במידה וחל שינוי בתעריף במהלך שנת הלימודים – יפורסמו באופן דומה טבלאות שכר לימוד עדכניות.

למען הסר ספק יובהר, סיווג התעריף ביחס לפעוט יהיה בשים לב לקבוצת הגיל אליה הוא משתייך נכון למועד פתיחת שנת הלימודים, אף אם תחילת שהייתו במסגרת החלה במועד מאוחר יותר, וסיווג זה יהיה רלוונטי למשך כל אותה שנת לימודים.

לתשומת הלב, נוכח שינויים שהוכנסו בתעריף מעונות היום וקביעת שכר לימוד שונה למעונות בהם תופעל תקינה מורחבת למעונות בהם לא תופעל תקינה כאמור – טבלאות שכר הלימוד יכללו אבחנה

⁸ משרד העבודה יסתמך על הנתונים שיתקבלו ממשרד החינוך לעניין התקינה אליה משתייך המעון בו שוהה הפעוט בגינו מוגשת בקשת התמיכה, וככל שתעודכן התקינה ע"י משרד החינוך – יתבצע עדכון גם לגבי סכום ההשתתפות לו זכאי ההורה ביחס לפעוט.

משרד העבודה

אף בשים לב לשוני זה. יודגש, כי המשרד רשאי להפחית את סכום השתתפותו אם נמצא כי במעון היום לא ניתנת תקינה מורחבת.

הורה אשר בהתאם למבחנים אלו נמצא זכאי לקבלת תמיכה שונה בשל התקיימותם של מספר תנאים לגביו במקביל – יהיה זכאי לדרגת זכאות להשתתפות המדינה בהתאם להוראה המיטיבה איתו, וזאת בכפוף להעברת המסמכים ו/או המידע הנדרש על מנת להוכיח כי ההוראה המיטיבה מתקיימת לגביו.

ב. שינויים בגובה השתתפות ובמבחני התמיכה:

הממשלה רשאית לפי שיקול דעתה או בהתאם למגבלות התקציב שעומד לרשותה לצורך זה לשנות במהלך שנת הלימודים את המבחנים או את גובה השתתפות המדינה, כלפי מעלה או מטה – הכל כפי שתמצא לנכון. היה והחליטה לעשות כן, תפרסם את החלטתה באופן הדומה לפרסום מבחני תמיכה אלה.

ג. אופן חישוב ההכנסה לנפש יהיה כדלקמן:

ככלל, דרגת הזכאות נקבעת על בסיס חישוב רמת ההכנסה לנפש במשפחה. זאת, פרט למקרים המפורטים בסעיף (ה) שלהלן שעניינו "קביעת דרגת זכאות שלא לפי מבחן הכנסה לנפש". מרכיבי השכר אשר יילקחו בחשבון לצורך חישוב גובה שכר הברוטו הם המרכיבים אשר מובאים בחישוב שכר הברוטו לצורך חיוב במס ביטוח לאומי⁹.

בנוסף יכללו בחישוב¹⁰ הכנסה מפנסיה והכנסה משכר דירה.

1. חישוב הכנסה לנפש במשפחה של שני הורים:

סכום ההכנסות החודשיות של שני ההורים

----- = הכנסה לנפש

מספר הנפשות במשפחה (הורים + ילדים עד גיל 18)

2. חישוב הכנסה לנפש במשפחה חד הורית:

החישוב יהיה בהתאם לתקנות משפחות חד-הוריות (התחשבות בהכנסת הורה

יחיד בחישוב דמי אחזקת ילד במעון יום), תשנ"ח–1998.

50% הכנסה הורה ברוטו

----- = הכנסה לנפש

מספר הנפשות במשפחה (הורה + ילדים עד גיל 18) + נפש נוספת

ד. דרגת הזכאות להשתתפות המדינה

1) הוראות מיוחדות לעניין קביעת דרגת הזכאות ורמת ההכנסה לנפש:

(א). משפחה לה יותר מפעוט אחד במעון או במשפחתו:

⁹ לתשומת הלב, אם ההורה מחליט שלא לאפשר העברת נתונים דרך הממשק של ביטוח לאומי – ייעשה שימוש ברכיבים אשר מובאים בחישוב שכר הברוטו לצורך חיוב במס הכנסה.

¹⁰ בין אם החישוב מבוצע עפ"י הרכיבים הרלוונטיים לדיווח לביטוח לאומי ובין אם ייעשה עפ"י הרכיבים המובאים בחישוב לצורך חיוב במס הכנסה.

משרד העבודה

- (1) דרגת הזכאות תחושב על פי מבחן הכנסה בהפחתת דרגה אחת.
 - (2) משפחה שנקבעה לה **דרגה 3 ולה 2 פעוטות**, השוהים במעון או במשפחתון, תהיה זכאית ל**דרגה 14** ביחס לכל אחד מהפעוטות שבמעון או במשפחתון.
 - (3) משפחה שנקבעה לה **דרגה 3 ולה 3 פעוטות** ומעלה, השוהים במעון או במשפחתון, תהיה זכאית ל**דרגה 15** ביחס לכל אחד מהפעוטות שבמעון או במשפחתון.
- יודגש, כי משפחה אשר לה שני ילדים או יותר במעון או במשפחתון או בשניהם ואחד מן הילדים **אינו** עונה על ההגדרה של פעוט בסעיף 1 - אותו ילד לא יובא במניין הילדים לעניין ההוראות בסעיפים (1) – (3) לעיל ובסעיף 5(ד)(2) לעיל.

(ב). הורה מגביר עבודה

יהיה זכאי לתמיכה מוגדלת למשך שנת לימודים אחת. הזכאות יכול שתהא מחודש כניסת הפעוט למסגרת או מהחודש בו הוגדלה המשרה כאמור, לפי המאוחר מביניהם. על מנת למצות הזכות לשנת לימודים מלאה, ניתן לשמור הזכות לשנת הלימודים העוקבת ובלבד כי ההורה המשיך לשמור על היקף השעות שהוגברו.

(ג). הורה המקבל קצבת נכות מגורם ממשלתי

בחישוב הכנסתו – לא יילקח בחשבון גובה קצבת הנכות.

(ד). הורה הלומד קורס להכשרה מקצועית שאורכו פחות משנת לימודים ולא פחות משלושה חודשים, ובתנאי שמתקיים 3 ימים בשבוע בהיקף השעות הנדרש:

לאחר סיום הקורס יידרש ההורה להמציא מחדש מסמכים המעידים על עמידתו באחד מתנאי הזכאות שבסעיף 4 לעיל, אחרת תופסק ההשתתפות.

(ה). הורה המקבל דמי אבטלה ואיננו עובד:

תחושב ההכנסה עפ"י גובה דמי האבטלה.

דרגת ההשתתפות שתקבע תהיה בתוקף עד תום מכסת ימי הזכאות לדמי אבטלה העומדת לרשות ההורה. בתום מכסת ימי הזכאות לדמי אבטלה – תופסק ההשתתפות.

(ו). הורים משרתים בשירות צבאי סדיר, או שירות לאומי אזרחי - לא תחושב הכנסתם

מהשירות שלהם בצבא או בשירות לאומי-אזרחי.

(ז). הורה עובד הוראה בשנת שבתון – תחושב הכנסתו על פי תלוש השכר הכולל נתונים

מצטברים מ-3 החודשים שקדמו למועד היציאה לשנת השבתון לכל הפחות.

(ח). חישוב דרגת הזכאות עבור פעוטות של הורה בחופשת לידה ולאחר החזרה לעבודה:

1. גובה הדרגה בתקופת חופשת הלידה עצמה בגינה קיימת זכאות לדמי לידה לפי חוק –הביטוח הלאומי, התשנ"ה – 1995 (15 שבועות או יותר מכך אם זכאים לכך –מפורשות בחוק) ייקבע ע"פ הדרגה לה היתה זכאית טרם יציאתה לחופשת הלידה,

משרד העבודה

בהתאם לנתוני ההכנסה¹¹. על ההורים לעדכן את מספר הנפשות. חישוב ההכנסה הממוצעת לנפש יעודכן לפי מספר הנפשות העדכני יחול מחודש הלידה.

2. ככל שיש שינוי בתנאי העסקתה עליה לפעול בהתאם לסעיף 5 (ו) למבחנים.

(ט). **חישוב דרגת הזכאות עבור פעוטות של הורים חברי קיבוץ/מושב שיתופי, לרבות**

קיבוץ עירוני: ייקבע בהתאם לרמת ההכנסה לנפש במשפחה של חבר בקיבוץ/מושב.

יובהר, כי הורה שאינו חבר בקיבוץ/מושב שיתופי או מי שהינו חבר בעצמאות כלכלית

– ייבחן עפ"י הכללים הרגילים.¹²

(י) קביעת זכאות לחודש עבודה שאינו מלא: ככלל, הזכאות תיקבע על בסיס תלושי שכר לחודשי עבודה מלאים בלבד. אולם, במקרים הבאים תיקבע זכאות לחודש עבודה שאינו מלא, כמפורט להלן:

1. ההורה האריך את חופשת הלידה מעבר לחופשת הלידה בתשלום לו הוא זכאי על פי חוק וחזר לעבודה לא יאוחר מ-6 חודשים מיום יציאתו לחופשת לידה. לדוגמא, הורה שחופשת הלידה שלו הסתיימה ביום 10/04 וחזר לעבודה ביום 10/05.

(א). במידה וחזר לעבודה עד ה-15 לחודש (כולל) – תיקבע זכאות לחודש עבודה שאינו מלא על פי תלושי שכר לחודש עבודה המלא העוקב לחודש שאינו מלא. הזכאות לתמיכה תהא מתחילת החודש בו חזר לעבודה.

(ב). במידה וחזר לעבודה לאחר ה-15 לחודש – לא יהיה זכאי לתמיכה בעבור חודש החזרה לעבודה.

2. הורה שהתחיל לעבוד במקום עבודה חדש או הורה שחזר לעבודה לאחר יותר מ-6 חודשים מיום יציאתו לחופשת לידה:

(א) במידה והתחיל לעבוד עד ה-15 לחודש (כולל) – תיקבע זכאות לחודש עבודה שאינו מלא על פי 3 תלושי שכר לחודשי עבודה המלאים העוקבים לחודש שאינו מלא. חישוב רמת ההכנסה לחודש שאינו מלא ייעשה על פי הממוצע של 3 חודשים אלו.

(ב) במידה והתחיל לעבוד לאחר ה-15 לחודש – לא יהיה זכאי לתמיכה בעבור חודש זה.

(2) השתתפות המדינה בשעה נוספת במעונות בהם אושר שירות זה על ידי המדינה:

¹¹ בחינת הזכאות לדרגה תעשה, בהתאם לאופן הוכחת רמת ההכנסה וחישובה, במצבי הזכאות השונים על פי מבחני תמיכה אלה.

¹² קיבוץ או מושב, שהינו חבר בתנועה הקיבוצית, יוגדר כשיתופי בהתאם לנתונים שנמסרו ע"י התנועה הקיבוצית. קיבוץ שאינו חבר בתנועה הקיבוצית יידרש להמציא טופס 1214 ונספח דיווח קיבוצים לשנת המס 2021 (חתומים ע"י מס הכנסה) לשם הגדרתו כשיתופי.

משרד העבודה

במעונות בהם אושר שירות שעה נוספת (הפעלת מעון משעה 16:00 עד השעה 17:00) תשתתף המדינה בעלות שעה זו, בהתאם לדרגת הזכאות שנקבעה למבקש התמיכה ובלבד כי הפעוט מקבל שירות זה על פי הסדר שהייה של 5 ימים בשבוע. גובה ההשתתפות יפורט באתר האינטרנט של המשרד ובלוח המודעות במעון.

ה. קביעת דרגת זכאות שלא לפי מבחן הכנסה לנפש:

במקרים המפורטים להלן, יהיה זכאי ההורה להשתתפות המדינה, ברמה ובתנאים כפי שיפורט להלן, אף אם מתקיימת לגביו הוראה אחרת לפי מבחנים אלו, ושלא לפי מבחן הכנסה לנפש. למרות האמור לעיל, רשאי הורה לבקש בחינת זכאותו בהתאם למבחן הכנסה לנפש, היה ובהתאם להוראות בעניין מבחן הכנסה לנפש יהיה זכאי להשתתפות גבוהה יותר מן המדינה. למען הסר ספק יובהר כי הורה לא יהיה זכאי להטבות מצטברות (לפי מבחן הכנסה לנפש ושלא לפי מבחן הכנסה לנפש):

(1) דרגת זכאות מיוחדת אשר נקבעה בהתאם להחלטות ממשלה

במסגרת החלטות ממשלה שונות, הנקבעות מעת לעת, נקבעת זכאות להשתתפות המדינה, בהתאם לדרגה אשר נקבעה באותה החלטה, ולמשך התקופה שנקבעה באותה החלטה.

(2) הורים שהם עולים חדשים הנמצאים בארץ עד שנתיים מיום עלייתם ארצה, נכון ליום תחילת שנת הלימודים (1.09.2023) (להלן: "עולה חדש"), או **שהם תושבים חוזרים** הנמצאים בארץ עד שנה מיום חזרתם ארצה נכון ליום תחילת שנת הלימודים (1.09.2023) (להלן: "תושב חוזר"), יהיו זכאים לדרגה 3, אם ההורים עונים על אחד מהתנאים הבאים:

- שניהם לומדים באולפן בהיקף של לפחות 24 ש"ש.
- שניהם רשומים כדורשי עבודה בשירות התעסוקה או במשרד העלייה והקליטה.
- אחד מהם לומד באולפן בהיקף של לפחות 24 ש"ש והשני רשום כדורש עבודה בשירות התעסוקה או במשרד העלייה והקליטה.

יודגש, כי הורים שהם עולים חדשים או תושבים חוזרים אשר אחד מההורים לא עומד בתנאים המנויים לעיל - דרגתם תחושב בהתאם לכללים הרגילים המפורטים במבחנים אלו.

(3) עולים חדשים יוצאי אתיופיה, השוהים במרכזי קליטה, אשר להם פעוטות השוהים במעונות

יום – יהיו זכאים להשתתפות המדינה, ככל שייחתם לשנה"ל תשפ"ד הסדר הפעלה בין משרד העלייה והקליטה לבין משרד העבודה. הזכאות תיקבע בהתאם להסדר האמור בכפוף לנתונים המתקבלים ממשרד העלייה והקליטה המאשרים זכאותו של הפעוט לפי הסדר זה ובכפוף להגשת בקשה לתמיכה. אם לא ייחתם הסדר הפעלה כאמור – תחושב דרגת הזכאות בהתאם לכללים הרגילים שנקבעו במבחנים אלה.

ו. חובת דיווח על שינוי תנאי זכאות:

הזכאות במהלך שנת הלימודים קיימת רק כאשר ממשיכים להתקיים התנאים אשר היוו בסיס לקביעת זכאותו ודרגת זכאותו של ההורה. השתנו הנתונים של מבקש התמיכה ביחס לאלו מן התנאים

משרד העבודה

המפורטים במבחנים אלו – מחויב מבקש התמיכה למסור הודעה בכתב אל האגף, באמצעות המוקד שפרטיו מופיעים באתר האינטרנט של המשרד, וזאת לא יאוחר מ-30 יום ממועד השינוי. היה ולא פעל מבקש התמיכה כנדרש והמסמכים העדכניים צורפו על ידו לבקשה חדשה של פעוט נוסף במשפחתו, המשרד יראה בכך הודעה על שינוי ויפעל לעדכון דרגות הזכאות בהתאם.

יודגש, כי המשרד רשאי במהלך שנת הלימודים לדרוש מסמכים עדכניים של מבקש התמיכה כתנאי להמשך תשלום התמיכה המשרד יעדכן את גובה התמיכה, כלפי מעלה או מטה, על בסיס המסמכים העדכניים.

במקרה של אי הגשת המסמכים הנדרשים או אי מסירת דיווח על שינויים כאמור – יופסק תשלום התמיכה החל מהמועד בו לדעת המשרד חל השינוי במצבו, או החל ממועד דרישת המשרד, לפי העניין, ומבקש התמיכה יידרש להשיב באופן מיידי את סכום התמיכה שקיבל ביתר, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית וזאת מבלי לגרוע מכל זכות אחרת הנתונה למשרד בהתאם לכל דין.

במקרה כאמור, המשרד שומר לעצמו הזכות לנקוט כנגד מבקש התמיכה בצעדים שונים לרבות שלילת זכאותו לכל סיוע או הטבה מן המשרד, מכל סוג שהוא, למשך תקופה של עד שנתיים.

ז. עדכון דרגת הזכאות:

לשם ביצוע העדכון, יצרפו:

1) **הורים שכירים** – נדרשים לצרף 3 תלושי שכר עדכניים רצופים לחודשי עבודה מלאים המעידים על השינוי, השונים מהתלושים שצורפו לבקשה מקוונת להשתתפות המדינה בשכר לימוד או מהתלושים אשר שימשו לקביעת דרגת הזכאות הקיימת (המאוחר מבין השניים).

אופן חישוב הכנסה יהיה כדלקמן:

(ב). יחושב ממוצע הכנסות מתוך 3 תלושי שכר עדכניים שצורפו.

(ג). ככל שיבחרו, יוכלו הורים להגיש תלוש אחד בתוך שנת המס הכולל נתונים מצטברים של שלושה חודשי עבודה רצופים לפחות, ועל פי נתונים אלו יחושב ממוצע הכנסות.

(ד). דרגת הזכאות בהתאם לנתונים החדשים תחול מחודש התלוש הראשון (מבין השלושה).¹³

2) **הורים המנהלים עסק עצמאי** – נדרשים לצרף המסמכים בהתאם לטבלת המסמכים המצורפת למבחנים אלה. הדרגה המעודכנת תחול מתחילת שנת הלימודים, מיום כניסת הפעוט למסגרת או מיום תחילת הזכאות (המאוחר מביניהם).

6. תנאי סף לזכאות להשתתפות המדינה:

1. בקשה להשתתפות המדינה רשאי להגיש רק מי שמתקיימים בו כל התנאים שלהלן:

¹³ לדוגמה: הורים, שדרגת זכאותם מבוססת על תלושי שכר לחודשים 02-04/2023, ובשל שינויים שחלו בתעסוקתם (כגון: גובה הכנסה) החל מחודש 10/2023, מבקשים לעדכנה - ישלחו בחודש ינואר 2023 תלושי שכר לחודשים 10-12/2023. הדרגה המעודכנת תחושב עפ"י ממוצע תלושי השכר לחודשים 10-12/2023 ותחול מחודש 10/2023.

משרד העבודה

(א). הבקשה היא ביחס לפעוט השווה במעון או במשפחתון 5 ימים בשבוע, עד השעה 16:00, לפחות.

(ב). **הבקשה תוגש ע"י אחד מהוריו**¹⁴ באמצעות בקשה מקוונת להשתתפות המדינה בשכר לימוד עבור כל אחד מהפעוטות בנפרד.

(ג). בעת מילוי בקשה מקוונת להשתתפות המדינה בשכר לימוד ימולאו **מספרי טלפון** ו**כתובת דואר אלקטרוני של ההורים בלבד**.¹⁵

(ד). במקרה שלא מצויים בידי המבקש כל המסמכים הנדרשים להוכחת הזכאות בהתאם למבחנים אלו - על ההורה לפתוח בקשה מקוונת באתר המשרד ולצרפם סמוך ככל הניתן לפתיחת בקשתו. כל עיכוב בהגשת המסמכים מונע את האפשרות להשלים את הליך בחינת הבקשה וקביעת הדרגה. השלמת מסמכים תתאפשר לכל המאוחר עד ליום 31.8.2024. לאחר מועד זה תיסגר בפני ההורה האפשרות להגשת מסמכים, ואף אם השתייך ההורה לאוכלוסיית היעד – הוא לא יהיה זכאי להשלים מסמכים לצורך בחינת זכאותו וקביעת דרגת ההשתתפות. דרגת הזכאות תיבחן ותיקבע על פי המסמכים שבידי המשרד עד למועד זה.

(ה). על מבקש התמיכה למסור פרטים מדויקים, מלאים ונכונים, לרבות הנספחים שיצורפו לבקשה לצורך קביעת דרגת הזכאות ואימות הנתונים הנדרשים. המשרד יהיה רשאי לפנות לכל גורם לצורך קבלת הבהרות, אם נדרשות וכן לצורך אימות הנתונים המצוינים על גבי האישור או המסמך.

(ו). המשרד רשאי לדרוש מההורה כל מסמך הנראה לו רלוונטי לצורך בחינת אימות הנתונים שדווחו למשרד.

אם יתברר, כי הפרטים/מסמכים, שנמסרו למשרד במסגרת בקשת התמיכה אינם נכונים ו/או אינם מדויקים, ו/או נמסרו תוך העלמת נתונים רלוונטיים אחרים - המשרד יהיה רשאי לנקוט כנגד מבקש התמיכה בצעדים שונים, לרבות שלילת זכאותו לכל סיוע או הטבה מן המשרד, מכל סוג שהוא, למשך תקופה של עד שנתיים והשבתם המלאה של הכספים, באופן מידי, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית, וזאת מבלי לגרוע מכל זכות אחרת הנתונה למשרד בהתאם לכל דין.

2. טפסים ואישורים שיש לצרף לבקשה:

לבקשה יצורפו מסמכים וטפסים, כפי שנקבעו במסגרת נספח הטפסים המצורף למבחני תמיכה אלה כחלק בלתי נפרד מהם ויפורסם באתר האינטרנט של המשרד. בנוסף לפירוט המסמכים המופיע בנספח יש להתייחס להוראות הבאות:

¹⁴ אם הפעוט אינו נמצא בחזקת הוריו – הבקשה תוגש ע"י מי שביהמ"ש קבע כי הפעוט נמצא בחזקתו והוא האפוטרופוס של הפעוט.

¹⁵ בשום מקרה אין למלא בתוך הבקשה מספרי טלפון של מנהלת המסגרת/רכזת המשפחתונים/מנהל הארגון או גורם אחר מטעם הארגון המפעיל/רשות/זכיון או בכלל.

משרד העבודה

(א). הורה ליותר מפעוט אחד, שהפעוטות שלו שוהים במעון יום או משפחתון, נדרש למלא בקשה מקוונת להשתתפות המדינה בשכר לימוד באופן נפרד, ביחס לכל אחד מהפעוטות (אף אם הם שוהים במסגרת בעלת סמל זהה), אך יכול לצרף את כל המסמכים הנדרשים לצורך בחינת רמת הכנסתו והשתייכותו לאוכלוסיית היעד – פעם אחת בלבד עבור כל הפעוטות אותם הוא מבקש לרשום.

(ב). המשרד יהיה רשאי לעדכן, מעת לעת, את הטפסים והמסמכים הנדרשים.

(ג). המשרד יהיה רשאי לדרוש השלמת מסמכים אף מעבר לטפסים שנקבעו במבחנים אלו, ככל שיידרש.

3. ההורים מחויבים למלא בקשה מקוונת להשתתפות המדינה בשכר לימוד ביחס לכל פעוט אשר נכנס למעון/משפחתון, אף אם הם מוותרים על השתתפות המדינה בשכר לימוד. הורים, המוותרים על השתתפות המדינה יסמנו זאת בתוך הבקשה. פעוט שהוריו לא מילאו לגביו בקשה מקוונת להשתתפות המדינה בשכר לימוד והוא לא נקלט במערכות המשרד ולא נקבעה לו דרגת זכאות (לרבות דרגה 12) – הארגון המפעיל מחויב לפעול להוצאת הפעוט מהמסגרת.

7. הוראות שונות הנוגעות לתשלום התמיכה:

א. עם קביעת הדרגה - ההורה יוכל לקבל מידע בדבר הדרגה שנקבעה לו וגובה השתתפות המדינה באתר האינטרנט.

ב. סכום ההשתתפות אשר נקבע כי ההורה זכאי לו, בגין פעוט השוהה במעון או במשפחתון, יועבר על ידי המשרד ישירות אל ארגון המפעיל את המעון או המשפחתון.

ג. התשלום עבור חודש אוגוסט יחושב בהתאם לתקופת שהות הפעוט במעון, כך שההורים יחויבו בתשלום החלק היחסי של חודש אוגוסט החל מיום כניסת הפעוט למעון (העלות המלאה לחודש חלקי 12 חודשים כפול מספר החודשים שהפעוט שהה במעון). להלן הנוסחה:

גובה התשלום החודשי בהתאם לדרגה X מספר חודשי שהיה במעון = תשלום אוגוסט

12

ד. החזר כספי בהתאם לדרגת הזכאות יינתן להורים אך ורק החל מהחודש שקדם לחודש בו התקבלה בקשה מקוונת להשתתפות המדינה בשכר לימוד האגף, ובלבד כי בחודש זה היה קיים רישיון והכרה ממשרד החינוך בתוקף. ככל וחל עיכוב בין מועד עמידת הארגון המפעיל בתנאים לקבלת סמל לבין מתן ההכרה תינתן דרגת הסבסוד רטרואקטיבית מהמועד המוקדם ביותר בו העמיד הארגון המפעיל בפני האגף את כלל המסמכים המעידים על עמידה בתנאים ובתנאי שהיה בעל רישיון והכרה בתוקף ממשרד החינוך. לדוגמא: עבור בקשה שהתקבלה במהלך חודש פברואר תיקבע זכאות החל מחודש ינואר בהנחה וההורים עומדים בכל דרישות מבחנים אלו.

משרד העבודה

ה. **השתתפות המדינה בחודש הראשון לכניסת הפעוט למסגרת:** במידה והפעוט נכנס למעון או משפחתון, לפי העניין, עד ל – 15 לחודש, יהיו זכאים הוריו להשתתפות המדינה החל מאותו החודש על פי הדרגה שנקבעה להם.

היה והפעוט נכנס למעון או למשפחתון, לפי העניין, לאחר ה – 15 לחודש, לא יהיו זכאים הוריו להשתתפות המדינה בחודש זה. במקרה זה יחויבו ההורים לשלם התעריף המלא של דמי ההחזקה, שיחושב באופן יחסי וזאת בהתאם לימים בהם שהה הפעוט בפועל במסגרת.

ו. **נוכחות חלקית -** היעדרות של מעל 21 יום מן המעון תחשב כעזיבה, למעט אם הוצגו לארגון במהלך 21 יום אלו, אישורים בדבר אשפוזו של הפעוט או אישור מחלה מרופאו של הפעוט. בכל מקרה של היעדרות של 45 ימים ומעלה בגין אשפוז או מחלה – הארגון מחויב לדווח עזיבה לגבי הפעוט החל מהיום ה- 45 להיעדרותו. חזר הפעוט למעון כעבור תקופת היעדרותו כאמור – מחויב ההורה, לפנות באופן מחודש לצורך קביעת דרגת זכאות ולצרף לבקשתו מסמכים עדכניים.

ז. **בקשה לתיקון דרגת הזכאות:**

מבקש, הסבור כי קיבל תמיכה נמוכה או גבוהה מזו שהינו זכאי לה לפי מבחנים אלו, יהיה רשאי לפנות בבקשה בכתב אל האגף, באמצעות מוקד שפרטיו מופיעים באתר האינטרנט של המשרד, **עד ה-31.08.2024**, בציון נימוקים ומסמכים לביסוס טענתו. מצא האגף כי טענת המבקש ביחס לטעות מוצדקת – יבוצע תיקון הדרגה באופן רטרואקטיבי עבור שנת הלימודים השוטפת בלבד. יובהר, כי לא תתוקן דרגת הזכאות לגבי בקשה שהוגשה לאחר ה-31.08.24 גם אם ישנם נימוקים חריגים המצדיקים זאת.

ח. **יודגש, המשרד רשאי לערוך בקרה על דרגות הזכאות שנקבעו למבקשי התמיכה. במקרה בו יתברר למשרד (שלא דרך הודעת ההורה), כי השתתפות המדינה ביחס למבקש התמיכה הייתה שגויה:**

1. היה וההורה קיבל תמיכה גבוהה מן המגיע לו בפועל - המשרד רשאי לקזז מן התשלומים הבאים המגיעים להורה – את גובה התשלום שהועבר ביתר. היה ולא קיימת יתרה לתשלום – יידרש ההורה להשיב לארגון באופן מיידי את הסכום שדרש המשרד וההתחשבנות לגבי המשך התשלום תבוצע בין ההורה לארגון המפעיל.
2. היה וההורה קיבל תמיכה נמוכה מן המגיע לו בפועל – המשרד יעביר את ההפרש המגיע לו רטרואקטיבית מיום זכאותו לדרגה. ההתחשבנות לגבי המשך התשלום תבוצע בין ההורה לארגון המפעיל.
3. האמור בסעיפים קטנים 1 ו-2 לעיל – יבוצעו ביחס לשנת הלימודים השוטפת, וכן בשנות לימודים נוספות בגינן קיבל ההורה תמיכה בעבור ילדו.

משרד העבודה

ט. ככל שלא מוגשים כלל המסמכים על פי הדרישות המפורטות במבחנים, אלו שמורה לאגף הזכות לקבוע דרגה זמנית – מספר חודשים קצובים בתוך שנת הלימודים. האגף יזכה הורה במסגרת דרגה זמנית במקרים נוספים כמפורט בנספחים.¹⁶

7א. סבסוד הוצאות

כמענה למימון עלויות ייחודיות, לגביהן גובש הסדר בין משרד החינוך, משרד האוצר ונציגים של ארגונים מפעילים וחלף השתתפות עלויות אלו על הורים לפעוטות - יוקצה תקציב ייעודי נוסף ע"י משרד האוצר. סכום ההשתתפות שיועבר לכל ארגון יהא הסכום הכולל שיוקצה חלקי מספר הפעוטות שהיו לגביהם שאלונים קלוטים במוקד. וזאת לאחר שיתקבל תקציב ייעודי זה. התקציב יחולק במועדים שיפורסמו באתר המשרד לארגונים מפעילים אשר משרד החינוך העביר רשימה שלהם ושל סמלי המעונות לגביהם נוגע התשלום, בציון הסכום המגיע ביחס לכל מעון, ולאחר שמשרד החינוך אישר עמידתם בהסכמות שגיבש מול אותם ארגונים, והכל כמפורט בנספח למבחנים אלה.

8. ועדת חריגים

באגף פועלת ועדת חריגים, שתפקידה לדון בפניות במקרים סוציאליים או רפואיים מיוחדים בהתאם לנוהל ועדת חריגים.¹⁷ כמו כן, קיימת על פי הנוהל, ועדת חריגים עליונה הדנה במקרים חריגים במיוחד, אשר לא נכללים באוכלוסיית היעד, לרבות בקשות של בני זוג הטוענים כי הם עוסקים בעיסוק (עבודה או לימודים) קבוע ומשמעותי שאינו כלול בהגדרת מבחני התמיכה. את הבקשה ניתן להגיש על גבי טופס פניה לוועדת חריגים בהתאם לנוהל המופיע באתר המשרד בכתובת:

<https://www.gov.il/he/service/application-exceptional-committee-to-set-special-discounts-on-daycares-tuition>

9. תחולה

תחולתם של מבחני תמיכה אלה היא מתחילת שנת הלימודים תשפ"ד, קרי מיום 1.9.23 או א' באלול תשפ"ד לפי העניין.

¹⁶ נספח טפסים נדרשים לצורך הגשת בקשה לתמיכה לשנה"ל תשפ"ד.

¹⁷ את הבקשה ניתן להגיש על גבי טופס פניה לוועדת חריגים בהתאם לנוהל המופיע באתר המשרד. בלינק שלהלן: <https://www.gov.il/he/service/application-exceptional-committee-to-set-special-discounts-on-daycares-tuition>

משרד העבודה

מנכ"ל משרד העבודה

תאריך

נספח ע/2

העתק כתב התשובה של המדינה

עמ' 33

בג"ץ 6198/23
בג"ץ 6199/23
בג"ץ 6477/23
בג"ץ 7525/23
בג"ץ 7955/23

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

התנועה למען איכות השלטון בישראל

על ידי ב"כ עו"ד אליעד שרגא, תומר נאור, אריאל ברזילי, הידי
 נגב, גילי גוטוירט, רחלי אל-שי רוזנפלד, רותם בבלי דביר, תמר
 באום, אורי הס, דנה פרימור אור
 מרחוב יפו 108, ירושלים, תל אביב 65202
 טל': 02-5000073 ; פקס: 02-5000076
 דוא"ל: tsegal@nblaw.com

העותרת בבג"ץ 6198/23

אחים לנשק ו-20 אח'

על ידי ב"כ עו"ד טומי מנור, עמית מור, טל גנדלמן ואח'
 ממשד נשיץ, ברנדס, אמיר ושות', עורכי דין
 מרחוב אחד-העם 31, תל אביב 65202
 טל': 03-6235000 ; פקס: 03-6235001
 דוא"ל: tsegal@nblaw.com

העותרים בבג"ץ 6199/23

איילת השחר סיידוף ו-239 אח'

על ידי ב"כ עוה"ד דפנה הולץ-לכנר ו/או קמילה אביגיל מיכמן
 ממשד דפנה הולץ לכנר ושות', עורכי דין
 מגדל המוזיאון, רח' ברקוביץ' 4, תל אביב-יפו
 טל': 077-2040881 ; פקס: 077-2040882
 דוא"ל: Lechner@publiclaw.co.il

העותרות בבג"ץ 6477/23

פורום איילון לזכויות אדם, זכויות חברתיות וצמיחה שוויונית ואח'

כולם אצל עו"ד משה שפירא. מגדל הארבעה (הצפוני),
 רח' הארבעה 28, קומה 5, תל-אביב 6473925.
 למכתבים ומסירות: רחוב גולני 18 רמת-גן 5224232
 טל': 03-730-31-43 / טל' אישי: 054-46-47-523 / פקס: 03-730-
 23-82 / דוא"ל: moshe.mshapiralaw@gmail.com

העותרים בבג"ץ 7525/23

התנועה הדמוקרטית האזרחית, ע"ר 58070098

על ידי ב"כ עוה"ד גלעד ברנע (מ.ר. 16611)
 מרח' קומפרט 21/11, תל אביב-יפו, 6694927
 טלפון: 03-6135135, פקס: 03-6135135
 דוא"ל: gilad_b@netvision.net.il
 וכן על ידי עוה"ד גלעד שר (מ.ר. 9941) ו/או איתן טוקר ואח'
 גלעד שרת תלחמי ושות', עורכי דין
 מרח' ברקוביץ' 4, מגדל המוזיאון, תל אביב-יפו, 6423806
 טלפון: 03-6016500, פקס: 03-6015001
 דואל: office@gsher-law.com

העותרת בבג"ץ 7955/23

שר הביטחון ואח'

על ידי פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 073-3925590; פקס': 02-6467011

איחוד הישיבות באר"י

ע"י עו"ד שמואל הורביץ
טלפון: 02-5020565; פקס': 02-5000462

המשיבים בבג"ץ 6198/23**שר הביטחון ואח'**

על ידי פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 073-3925590; פקס': 02-6467011

איחוד הישיבות באר"י

ע"י עו"ד שמואל הורביץ
טלפון: 02-5020565; פקס': 02-5000462

המשיבים בבג"ץ 6199/23

1. שר הביטחון – מר יואב גלנט
2. רב אלוף הרצי הלוי, ראש המטה הכללי – צבא ההגנה לישראל
3. ממשלת ישראל
4. היועצת המשפטית לממשלה – הגב' גלי בהרב מיארה
על ידי פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 073-3925590; פקס': 02-6467011
5. יו"ר מפלגת ש"ס – התאחדות הספרדים העולמית שומרי תורה – ח"כ אריה דרעי
על ידי ב"כ עו"ד ישראל באך
רח' עם ועולמו 3, ירושלים
טל': 054-2010456; פקס': 02-6505457
6. יו"ר מפלגת הסתדרות אגודת ישראל בארץ ישראל – שר השיכון יצחק גולדקנופף
7. יו"ר מפלגת אגודת החרדים דגל התורה – יו"ר ועדת הכספים
על ידי ב"כ עו"ד אברהם יוסטמן
רח' הדף היומי 27/2, ביתר עילית
טלפון: 052-7292288; פקס': 077-3182667
8. איחוד הישיבות באר"י
על ידי עו"ד שמואל הורביץ
טלפון: 02-5020565; פקס': 02-5000462

המשיבים בבג"ץ 6477/23

היועצת המשפטית לממשלה ואח'
על ידי פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
מרח' צאלח א-דין 29, ירושלים
טלפון: 073-3925590 ; פקס: 02-6467011

איחוד הישיבות באר"י

על ידי עו"ד שמואל הורביץ
טלפון: 02-5020565 ; פקס: 02-5000462

המשיבים בבג"ץ 7525/23

ממשלת ישראל ואח'

על ידי פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
מרח' צאלח א-דין 29, ירושלים
טלפון: 073-3925590 ; פקס: 02-6467011

המשיבים בבג"ץ 7955/23

תשובה מטעם המדינה בבג"ץ 6198/23, 6199/23 ו-6477/23 ("עתירות הגיוס");

תשובה מטעם המדינה בבג"ץ 7525/23, 7955/23 ("עתירות התמיכות"); תגובה

לבקשה למתן צו ביניים בעתירות התמיכות

1. בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד (כב' ממלא מקום הנשיא ע' פוגלמן, כב' השופט י' עמית, כב' השופט נ' סולברג), מיום 26.2.2024 ומיום 17.3.2024, מתכבדת המדינה להגיש כתב תשובה לצו על תנאי מטעמה **בעתירות הגיוס**; כתב תשובה לצו על תנאי **בעתירות התמיכות**; ותגובה מטעמה לבקשה למתן צו ביניים **בעתירות התמיכות**, כדלקמן.

הצווים שהוצאו בעקבות הדיון בעתירות

2. במסגרת החלטת בית המשפט הנכבד מיום 26.2.2024, שהתקבלה בעקבות הדיון שהתקיים בעתירות באותו יום, הוחלט, בין היתר, על הוצאת צווים על-תנאי **בעתירות הגיוס ובעתירות התמיכות**, כדלקמן:

" על יסוד עתירות שהובאו לפני בית משפט זה, מצווה בית המשפט כי ייצאו מלפניו צווים על תנאי המכוונים למשיבים כדלקמן:

1. ניתן בזה צו על-תנאי בבג"ץ 6198/23, בג"ץ 6199/23 ובג"ץ 6477/23 המורה למשיבים לבוא וליתן טעם:

א. מדוע לא ייקבע כי סעיף 3 להחלטת ממשלה 682 של הממשלה ה-37 "השירות בצבא הגנה לישראל והוקרת המשרתים" (25.6.2023) בטל (להלן: החלטת הממשלה).

ב. מדוע לא יפעלו לגיוסם לשירות צבאי של תלמידי הישיבות, נוכח פקיעתו של פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן: חוק שירות ביטחון).

[...]

2. ניתן בזה צו על-תנאי בבג"ץ 7525/23 ובבג"ץ 7955/23 המורה למשיבים לבוא וליתן טעם:

מדוע לא ייקבע כי נוכח פקיעת הסדר דחיית השירות שעוגן בפרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, לא קיים עוד בסיס להעביר כספי תמיכה למוסדות תורניים בגין תלמידי ישיבה ששירותם הצבאי לא נדחה כדין; זאת, בהתאם למבחני התמיכה שנקבעו על ידי משרד החינוך ("מבחנים לחלוקת כספים לצורך תמיכה של משרד החינוך במוסדות תורניים – לימוד ופעולות" (י"פ התשס"ד, 3498)).

3. כמו כן, במסגרת אותה החלטה הורה בית המשפט הנכבד למדינה להגיב לבקשה למתן צו ביניים שהתבקשה בבג"ץ 7955/23, "לעניין העברות כספים לצורך תמיכה במוסדות תורניים"; כן הורה בית המשפט הנכבד למדינה להתייחס למלוא הנתונים הרלוונטיים למתן צו הביניים, והמדינה אכן מסרה נתונים בעניין זה (בהתאם להחלטה מיום 17.3.2024 שבה אושרה בקשת המדינה לקביעת הסדר דיוני), בהודעתה מיום 21.3.2024.

4. להלן תפורט עמדת המדינה בתמצית.

תמצית התשובה לצו על תנאי בעתירות הגיוס

5. נקודת המוצא לדיון בעתירות הגיוס היא קביעותיו של בית המשפט הנכבד בפסק דינו בבג"ץ 3267/97 **רובינשטיין נ' שר הביטחון** (פורסם ביום 9.12.1998), לפיה סמכותו של שר הביטחון לדחות את גיוסו של מיועד לשירות ביטחון, בהתאם להוראת סעיף 36 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן: "**חוק שירות ביטחון**" או "**החוק**"), אינה מהווה מקור סמכות להסדר "תורתו אמונתו", קרי, לדחייה גורפת של שירותם הצבאי של כל תלמידי הישיבות, וכי הסדר מסוג זה חייב להיות מעוגן בחקיקה ראשית של הכנסת.

6. לעמדת המדינה, שעה שהחלטת ממשלה מס' 682, במסגרתה הנחתה הממשלה את שר הביטחון, להנחות את צה"ל שלא לנקוט הליכים לגיוסם של תלמידי הישיבות בתקופת הביניים שעד ליום 31.3.2024, עומדת לפקוע ביום 31.3.2024, קרי בעוד ימים בודדים - הרי שראשו **הראשון** של הצו על תנאי מתייגר.

7. אשר לראשו **השני** של הצו על התנאי שהוצא: ראש זה מורה למדינה לנמק מדוע לא תפעל **לגיוסם לשירות צבאי של תלמידי הישיבות**.

8. מלכתחילה התבססה החלטת הממשלה 682 על הנחת יסוד של קידום חקיקה בפועל. **לפיכך, עם פקיעת תוקפה של ההחלטה, ובהעדר מסגרת נורמטיבית חלופית, החל מיום 1.4.2024, לא יהיה קיים מקור סמכות המאפשר המשך הימנעות גורפת מהליכים לגיוס בני הישיבות**. כפי שמסרה המדינה בתגובתה המקדמית לעתירות הגיוס ביום 21.2.2024, **במצב דברים זה כלל גורמי המדינה**

המוסמכים יהיו מחויבים לפעול להליכי הגיוס של תלמידי הישיבות החל מיום 1.4.2024, בהתאם לדין.

9. ואכן, משמעות הדברים היא, כי בהיעדרה של מסגרת נורמטיבית להימנעות מגיוסם של תלמידי הישיבות החל מיום 1.4.2024, אין בסיס לפטור גורף לתלמידים אלו; על כן, על רשויות הגיוס יהיה, לקבל החלטות פרטניות בעניינם של תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדיים שדחיית השירות שניתנה להם מכוח פרק ג' 1 לחוק פקעה, או שהגיעו לגיל גיוס לאחר פקיעת ג' 1 לחוק; ולפעול בעניין גיוסם, על פי דין.

ויובהר: כפי שנמסר מהייעוץ המשפטי לממשלה, נכון למועד הגשת כתב תשובה זה, לא הוצג לייעוץ המשפטי לממשלה מתווה חקיקה קונקרטי, הנתמך בתשתית עובדתית-מקצועית ושיש בו כדי לעמוד באמות המידה החוקתיות. על כן, אין באפשרות הייעוץ המשפטי לממשלה להציג בפני בית המשפט הנכבד לוחות זמנים לחקיקה כזו.

תמצית התשובה לצו על תנאי בעתירות התמיכות

10. כפי שהבהירה המדינה בתגובתה המקדמית **לעתירות התמיכות** מיום 22.2.2024, סעיף 12(י) למבחני התמיכה מושא ענייננו, קובע כי תמיכה במוסד תורני בעד לימודיו של תלמיד שטרם החל את שירותו בצה"ל (למעט תלמיד ישיבת הסדר), תהיה עד למועד ההתייצבות שנקבע לו בצו התייצבות אישי לשירות סדיר. סעיף זה מבהיר כי תמיכה לא תינתן עבור מי שנקרא להתייצב לשירות על-פי דין, והוא מבטא **את הזיקה בין ההסדר החוקי הנוגע לגיוסם של בני ישיבות לבין אפשרות קבלת התמיכה.**

11. עוד הבהירה המדינה בתגובתה המקדמית, כי היעדר מסגרת נורמטיבית שתאפשר את דחיית שירותם או את אי גיוסם של תלמידי הישיבות כדן, **משליך על חוקיות מתן התמיכות בגין אותם תלמידים בהתאם למבחני התמיכה.**

12. בצו הביניים שהוצא ביום 4.2.2014, ב"תקופת הביניים הקודמת", שבין פקיעת **חוק טל** לבין חקיקתו של פרק ג' 1 לחוק, הוחלט (בהרכב מורחב של תשעה שופטים, בדעת רוב כנגד דעתו החולקת של כב' השופט (כתוארו אז) נ' הנדל), לאסור על העברת כספים לצורך תמיכה במוסדות תורניים, ביחס לתלמידי מוסדות תורניים, אשר קיבלו צו גיוס למועדים שונים כמפורט בהחלטה, "ואשר לא התייצבו לגיוס בשל החלטות כלליות של שר הביטחון (או של הפוקד) – ששאלת הסמכות לגביהן מוטלת בספק – לדחות את מועד התייצבותם (ולא מכוח עילה אישית או בחינה פרטנית שנערכה ביחס למועמד מסוים)". ואולם, העתירה שמסגרתה הוצא צו הביניים הנ"ל (בג"ץ 6101/12), נמחקה לבסוף, לאור חקיקתו של פרק ג' 1 לחוק שירות ביטחון.

13. לעמדת היועצת המשפטית לממשלה, **בהיעדר בסיס נורמטיבי החל מיום 1.4.2024 לאי גיוסם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים, לא תקום עוד סמכות להעברת כספי תמיכות למוסדות תורניים, בגין תלמידים המיועדים לשירות ביטחון הלומדים במוסדות אלו (שאינם אוחזים בצו דחיית שירות שטרם פקע).** זאת, הן ביחס למי שבשל מחדלה של המדינה לא יתקבלו

החלטות פרטניות בעניינם, בגין הימנעות כללית של רשויות הגיוס מלהוציא צווי התייצבות בעניינם (ככל שתהיה הימנעות שכזו); והן ביחס למי שייקראו להתייצב לשירות, והם לא יתייצבו אליו כדין – וכל עוד המדובר במי שלא הופטרו באופן פרטני מחובת השירות.

14. ויובהר: באשר לאותם תלמידי ישיבות אשר יוצא בעניינם צו גיוס פרטני, הרי שברי שלא ניתן להעביר בגינם כספי תמיכות לאחר המועד בו נדרשו להתייצב לשירות. באשר לאותם בני ישיבות שלא יוצא בעניינם צו גיוס פרטני, בדרך של מחדל, עמדה זו של היועצת המשפטית לממשלה, לפיה לא ניתן יהיה להמשיך בהעברת כספי תמיכה למוסדות תורניים בגין תלמידים המיועדים לשירות ביטחון לאחר יום 1.4.2024, משמעותה היא כי ההימנעות מקבלת החלטה פרטנית בעניינם מבלי שקיים מקור סמכות חוקי ליתן פטור גורף מגיוס בני הישיבות, **תעמוד בניגוד לדין**, וממילא יישמט מקור הסמכות החוקי להמשיך ליתן תמיכות בעבור לימודיהם.

במילים אחרות, הממשלה אינה רשאית להפר את הוראות חוק שירות ביטחון ולהימנע **באופן גורף** מגיוס של מלש"בים חרדים בהיעדר סמכות מפורשת לעשות כן. כפועל יוצא, היא גם אינה מוסמכת לממן את הפעילות של אותם מלש"בים, החותרת תחת חובת הממשלה לגייסם.

השוו: בג"ץ 4293/22 **טעימאת נ' מנהל יחידת הפיקוח במינהל האזרחי** (פורסם ביום 21.8.2022):

"[...] שלטון החוק, כיבוד החוק וציות לו הם בשר מבשרה, שלא נאמר ערש היוולדה, של כל רשות שלטונית שיונקת חיותה מעקרון חוקיות המינהל".

15. בנוסף, ולמעלה מן הצורך, יצוין כי ביחס לתלמידי ישיבות שהחזיקו בדחיית שירות שפקעה, ניתן להגיע לתוצאה דומה, גם על בסיס פרשנות תכליתית של הוראות סעיף 12(ג) למבחני התמיכה, בשילוב עם הוראת סעיף 38(ד) לחוק שירות ביטחון, אשר קובע חובה אישית המוטלת על מיועד לשירות ביטחון שדחיית השירות שלו הסתיימה, להתייצב למילוי חובתו גם במקרה שטרם הוצא לו צו התייצבות אישי. בתמצית, לעמדת היועצת המשפטית לממשלה, הוראת סעיף 12(ג) כפשוטה נותנת מענה למצב דברים שבו מאן דהוא נקרא להתייצבות למועד מאוחר, וברי כי בתקופה שעד הגיע מועד ההתייצבות שנקבע, אין מניעה מהעברת כספי תמיכות בגין אותו מלש"ב. אך הסעיף אינו מתייחס למצב דברים שבו מיועד לשירות ביטחון אינו נקרא להתייצבות, וזאת בהיעדר כל מקור סמכות חוקי לכך, תוך הימנעות גורפת מקריאה לשירות ועל בסיס מחדל של המדינה הנגוע באי חוקיות. פרשנות הוראת הסעיף, בשילוב סעיף 38(ד) לחוק שמורה כאמור על התייצבות בתום תקופת דחיית השירות גם ללא הוצאת צו אישי, מובילה למסקנה כי מבחני התמיכה לא נועדו לאפשר העברת כספי תמיכות למי שהמדינה, באופן הסותר את עקרון החוקיות, נמנעת מלקרוא לו להתייצב לשירות. הדברים נכתבים כאמור למעלה מן הצורך, ובתמצית בלבד, שעה שדי באמור בסעיף 14 לעיל בלבד, על מנת להבהיר כי בהיעדר מקור סמכות חוקי להימנעות גורפת מקריאה לשירות של תלמידי ישיבות, נשמט הבסיס החוקי אף להמשך מתן התמיכות בגין תלמידים אלו.

16. לצד הדברים האמורים, בנסיבות העניין, ובהתאם לפסיקת בית המשפט העליון, נראה שיש לאפשר תקופת היערכות קצרה בלבד לגופים הנתמכים, כהוראת מעבר (ראו והשוו, בשינויים המחויבים: בג"ץ 5782/21 **זילבר נ' שר האוצר** (12.1.2022); להלן: "**עניין זילבר**"). ויובהר: מעניין **זילבר** ניתן

ללמוד על הצורך בתקופת מעבר. אולם נסיבות ענייננו שונות באופן מהותי מעניין **זילבר**, שם, בין היתר, דובר על שינוי מדיניות ביחס לסבסוד אישי של מעונות יום ובענייננו מדובר בתמיכה לגופים ובנסיבות של היעדר סמכות ואי חוקיות ביחס לתמיכה בהם, חרף פקיעת ההסדר החוקי בעניינם. על כן, בענייננו יש, כאמור, לקבוע תקופת מעבר קצרה (להלן: **"תקופת המעבר הראשונה המוצעת"**), שבמהלכה ניתן יהיה להמשיך במתן התמיכות עבור תלמידי הישיבות המיועדים לשירות ביטחון שהמוסדות קיבלו עבורם תמיכה עד כה, בשנת הלימודים הנוכחית. זאת, לצורך היערכות המוסדות הנתמכים והתלמידים הלומדים בהם למצב הדברים החדש שייווצר בשל הוראותיו של חוק שירות ביטחון, והיעדרו של הסדר נורמטיבי חדש בעניינם של מי "שתורתם אומנותם". ממילא תקופה כאמור נדרשת גם לצורך היערכות גורמי הביטחון לגיוסם של אותם תלמידי ישיבות.

17. בנוסף, המדינה תטען, כי בנסיבות העניין, ככל שיוחלט על מתן צו ביניים, יש מקום לקביעה של תקופת מעבר נפרדת, **אך ורק** עבור אותם מוסדות שבעקבות צו הביניים לא יעמדו בתנאי הסף הקבועים במבחני התמיכה למספר תלמידים מינימלי במוסד נתמך (להלן: **"תקופת המעבר השנייה המוצעת"**). הוראת מעבר כאמור מוצדקת, על מנת שבמהלכה, יוכלו עדיין מוסדות אלו להיתמך בגין אותם תלמידים שניתן לשלם בגינם תמיכות כדין (קרי, תלמידים שאינם אמורים להיקרא לשירות על פי דין). במהלך תקופת מעבר זו, ישולמו למוסדות אלו תמיכות מופחתות אך ורק בגין תלמידים שניתן לשלם בגינם תמיכות כדין. אלמלא תיקבע הוראת מעבר, יאבדו מוסדות אלו את התמיכות המשולמות להם **כליל**, עקב ירידה מתחת למינימום הקבוע בתנאי הסף המזכה את המוסדות בתמיכה. כל זאת על מנת לאפשר היערכות של המוסדות לקראת שנת הלימודים הבאה ועל מנת שלא לפגוע בתלמידים שכלל אינם רלוונטיים להליך משפטי זה, הלומדים אף הם באותם מוסדות נתמכים. לעניין זה נבקש להפנות את בית המשפט הנכבד לנתונים שנפרשו בהודעת המדינה מיום 21.3.2024 (ראו סעיף 24).

18. בשים לב לכך שהסעד העיקרי המבוקש בעתירות התמיכות חופף בעיקרו גם לצו הביניים שהתבקש, **הדברים האמורים מתייחסים הן לצו על תנאי שהוצא, הן לבקשה למתן צו ביניים.**

סיכום

19. כפי שראינו לעיל, החל מיום 1.4.2024, קרי לאחר פקיעתה של החלטת ממשלה 682, ובהיעדר החלטת ממשלה המאריכה את תוקפה, לא יהיה עוד מקור סמכות חוקי המאפשר הימנעות גורפת מהליכים לגיוס בני הישיבות. כלל גורמי המדינה המוסמכים יהיו מחויבים לפעול בקשר להליכי הגיוס בהתאם לדין; משמעות הדברים היא כי **על רשויות הגיוס יהיה לפעול לקריאה להתייצבות של תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדיים שדחיית השירות שניתנה להם מכוח פרק ג'1 לחוק פקעה, או שהגיעו לגיל גיוס לאחר פקיעת ג'1 לחוק.**

20. לעמדת היועצת המשפטית לממשלה, החל מיום 1.4.24, לאור הוראותיו הכלליות של חוק שירות ביטחון, ובהיעדרה של מסגרת נורמטיבית שתאפשר דחייה גורפת של שירותם, או את אי גיוסם של תלמידי הישיבות, לא תהיה לממשלה סמכות להמשיך ולהעביר כספי תמיכות למוסדות בגין אותם תלמידים שיהיו חייבים בגיוס על פי הדין.

21. עם זאת, היועצת המשפטית לממשלה סבורה, כי יש מקום לאפשר תקופת היערכות קצרה בלבד, כהוראת מעבר, שבמהלכה ניתן יהיה להמשיך במתן התמיכות, וזאת, בשים לב לצורך בהיערכות המוסדות הנתמכים והתלמידים הלומדים בהם למצב הדברים החדש.
22. ככל שימצא זאת בית המשפט הנכבד לנכון, המדינה מציעה לאפשר לה להגיש תצהיר תשובה משלים, שבו יפורט אופן היערכות רשויות הגיוס לגיוסם של תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדי.
23. לבקשת מזכיר הממשלה, לכתב תשובה זה מצורפת "תמצית עמדת ראש הממשלה לגוף עתירות הגיוס והתמיכות", ומסומנת כנספח מש/1, ונתמכת בתצהירו של מזכיר הממשלה, מר יוסי פוקס.

היום,

י"ח אדר ב' תשפ"ד

28 מרץ 2024

סיגל אבנון סוויצקי, עו"ד
סגנית בכירה במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

אבי מיליקובסקי, עו"ד
ממונה על ענייני בג"צים
בפרקליטות המדינה

נספח מש/1

**תמצית עמדת ראש הממשלה לגוף
עתירות הגיוס והתמיכות**

תמצית עמדת ראש הממשלה לגוף עתירות הגיוס והתמיכות

בענין עתירות הגיוס:

באשר לראשו הראשון של הצו על תנאי – עמדת ראש הממשלה היא שבהעדר החלטת ממשלה עד ליום 31.3.24 המאריכה את תוקפה של החלטה מס' 682 וקובעת בה לוחות זמנים לחקיקה ראשית עד ליום 30.6.2024, - ראשו הראשון של הצו על תנאי יתייתר.

באשר לראשו השני של הצו על תנאי:

1. בתגובה המקדמית של המדינה לעתירות אלו, נוסחה העמדה באשר להשלכות של אי הארכת תוקפה של החלטת ממשלה מס' 682, (סעיף 7) כך שבהעדר החלטת ממשלה חדשה שתעגן לוחות זמנים להשלמת חקיקה ראשית עד יום 30.6.2024 לא יהיה מקור סמכות חוקי המאפשר הימנעות גורפת מהליכים לגיוס תלמידי ישיבות בוגרי מוסדות הלימוד החרדיים (שהם מלש"בים שדח"ש שלהם פקעה) וכי כלל גורמי המדינה המוסמכים יהיו מחויבים לפעול בהקשר להליכי הגיוס בהתאם לדין.

2. במסגרת תשובת המדינה הנוכחית, ישנה תוספת שלא נכללה בתגובה המקדמית ולפי ניסוחה משתמע, כי מעבר לכך שעל רשויות הגיוס לפעול על פי דין "בהקשר להליכי הגיוס" (שעל כך אין חולק) הרי שפעולה זו, כביכול, מחייבת את רשויות הגיוס לקריאה גורפת להתייצבות פרטנית של כל קבוצת הייחוס. עמדה זו אינה מקובלת על ראש הממשלה, העדר בסיס נורמטיבי "להימנעות גורפת מגיוס" אין משמעותו "הוראה גורפת לגיוס". מדובר בסתירה של ממש ושינוי מהותי מהעמדה שהובאה לבית המשפט הנכבד במסגרת התגובה המקדמית.

3. יודגש, כי פרשנות כזו אף שוללת את הסמכות להפעלת שיקול דעת שהעניק המחוקק לצה"ל ולפוקד לפי סעי' 20 לחוק שירות בטחון {נוסח משולב} תשמ"ו-1986 (להלן: החוק), נשוא העתירות, באשר למועד שיש לזמן מלש"בים להשלמת הליכי גיוס ואף צוין מפורשות ביחס לסמכות הפוקד – "מותר לקרוא לו" ולא נכתב בחוק "אסור שלא לקרוא לו". מטבע הדברים על הצבא לבחון תחילה את ההיתכנות לקליטה מידית של כל המשל"בים שהדח"ש שלהם פקעה ביחס למועדי מחזורי הגיוס השנתיים לכל אחד מסוגי המסלולים.

4. הסעד המבוקש על ידי העותרים וניתן לגביו צו על תנאי – "מדוע לא יפעלו לגיוסם לשרות צבאי של תלמידי הישיבות נוכח פקיעתו של פרק ג'1 לחוק", אשר לעמדת המדינה רלוונטי החל מיום 1.4.24 בהעדר הארכת תוקפה של החלטה מס' 682, ככל והתכלית היא להבטיח שהצבא יפעל כדין מאותו מועד ואילך, הרי שהעתירה הינה עתירה מוקדמת כי זהו מצב חדש ולמעשה בחינה משפטית של דרך הפעלת סמכותו ושיקול דעתו של הצבא. בחינה זו תוכל להיעשות רק לאחר תקופת מעבר בין המצב שהיה עד היום לבין המצב החדש, בהתאם לדרך שבה הצבא יפעל בעתיד בפועל.

5. ודוק, ככל שתכלית הסעד המבוקש היא לבקש מבית המשפט הנכבד לפעול לגיוסם המידי של קבוצת הייחוס, במובן של עקירת הסמכות ושיקול הדעת שהעניק המחוקק לצבא להחליט על מועדי הוצאת הצווים על ידי הפוקד, הרי שיש לדחות את העתירה בהעדר תשתית משפטית בסיסית, כאשר על פי ההלכה הפסוקה בית המשפט לעולם אינו מחליף את שיקול הדעת של הרשות המחוקקת והרשות המבצעת. עמד על כך בית המשפט העליון בבג"ץ 1661/05 המועצה

האזורית חוף עזה נ' כנסת ישראל: "...כפי שבית-משפט זה חזר ופסק בכל שנות קיומו במאות פסקי-דין, אין הוא מחליף את שיקול-הדעת של הרשות המחוקקת והרשות המבצעת."

6. האמור לעיל משליך באופן ישיר על עתירות התמיכות, שכן אזרח שומר חוק שאינו מפר שום הוראה חוקית ולא קיבל מהפוקד צו התייצבות אינו יכול להפוך בין לילה למשתמט מהצבא מבלי שהרשות המוסמכת – צה"ל והפוקד (מכוח החוק) קראו לו בצן-להתייצבות. זו גם תכליתו של סעיף 38(ד) של "ההתייצבות" בתום תקופת הדחיה – עם קבלת צו ההתייצבות.

בעניין עתירות התמיכות (צו על תנאי וצו ביניים):

7. עובר להגשת התגובה המקדמית מטעם המדינה, נשלח מייל מהלשכה המשפטית במשרד רה"מ אל מחלקת בג"צים בפרקליטות, על מנת לעדכן כי סעיפים 11-12 לאותה תגובה אינם על דעת הממשלה. (העתק הודעת הדוא"ל מצ"ב ומסומן כנספח א')

8. בסעיף 10 לתגובה המקדמית של המדינה צוין ובצדק כי לפי סעיף 12(י) למבחני התמיכה: "תמיכה למוסד תורני בעד לימודיו של תלמיד שטרם החל את שירותו בצה"ל למעט תלמיד ישיבת הסדר, ואשר קיבל מהפוקד צו התייצבות אישי לשירות סדיר, תהיה עד מועד ההתייצבות שנקבע לו בצו כאמור" ואילו בתשובת המדינה הנוכחית מובאת עמדה מרחיקת לכת, הגורסת שהעדר בסיס נורמטיבי בעניין הליכי הגיוס החל מיום 1.4.24 שולל את הסמכות להעברת כספי תמיכות למוסדות גם בגין מלש"בים שלא קיבלו מהפוקד צו התייצבות אישי.

9. עמדה זו, שהיא חסרת בסיס בדין או בפסיקה, אינה מקובלת על ראש הממשלה.

10. נמצאנו למדים כי גם ההשוואה בין צו הביניים התקדימי שניתן ב-2014 בבג"צ 2888/99 הולנדר נ' היועץ המשפטי לממשלה, למלש"בים אשר קיבלו צווי גיוס אישיים למועדים שונים החל מחודש אוגוסט 2013 ולא התייצבו לגיוס, לבין המצב שיתהווה כעת לאחר 1.4.2024 הינה מופרכת שכן שם מדובר במשתמטים וכאן מדובר בתלמידים שלא קיבלו צו התייצבות להשלמת הליכי צו ראשון ולא עשו דין לעצמם כפי שנקבע אז בבג"צ.

11. סיכום עמדת ראש הממשלה בעניין התמיכות ביחס למלש"בים שחלפה שנה מפקיעת הדח"ש שלהם, הוא שאין כל שינוי בסמכות החוקית להעברת כספי תמיכות למוסדות בגינם כל עוד לא קיבל אותו מלש"ב רלוונטי צו התייצבות אישי על ידי הפוקד ובלבד שלא הפר שום צו או הוראה חוקית ולא חרג מעמידה במבחני התמיכה.

12. ככל שבית המשפט הנכבד לא יקבל את עמדת ראש הממשלה בעניין התמיכות וייתן צו להפסקת התמיכות, הרי שגם העמדה שהוצגה בתשובת המדינה בעניין סוגיית ההסתמכות, אינה מקובלת על ראש הממשלה ולמעשה היא סותרת את מה שנקבע בעניין זילבר.

13. המצב התקדימי שאנו נמצאים בו, הינו אירוע שמצריך הרבה יותר היערכות מאשר "שינוי מדיניות" ביחס לסבסוד אישי כפי שהיה בעניין זילבר ואף שכאן מדובר בסבסוד מוסדי הרי, שבעניינו מדובר במאות מוסדות שעלולים להיסגר כתוצאה מתקופת מעבר קצרה מדי.

כתוצאה מכך תיווצר פגיעה באלפי מלש"בים באופן אישי ולפיכך אין להורות בצו על הפסקת התמיכות לפני סוף שנת הלימודים.

14. בנוסף, מדובר על מערכת של אלפי מוסדות שהתקציב הכולל שלהם מנוהל לפי תקופת שנת לימודים ובהתאם לארבע פעימות שנתיות של תמיכות ולא ברור האם ניתן יהיה לשלם תמיכה למוסדות שיורדים מתחת לסף הזכאות במערכות התשלומים הקיימות למדינה והדבר עלול לארוך חודשים רבים, שבמהלכם לא ניתן יהיה לשלם תמיכה לאף מוסד, גם למוסדות שאינם קשורים לגיוס כלל.

15. לנוכח האמור ואף אם יינתן צו, אין מקום להציע 2 תקופות מעבר שונות, אחת למוסדות שנפגעים, לעיתים בצורה קשה, והשנייה למוסדות שיורדים מתחת לתנאי הסף ויש להורות על תקופת מעבר אחידה לכולם, שתהיה עד סוף שנת הלימודים.

דברים מפי ראש הממשלה:

כבודכם,

סוגיית השוויון בנטל היא נושא חשוב מאין כמוהו לחברה הישראלית ולעתידה. כוונת הממשלה לפתור נושא מורכב זה, שלא נפתר במשך עשרות שנים, מתבטאת בכך שהממשלה התחייבה ביוני אשתקד להסדיר את הנושא תוך תשעה חודשים.

אלא שהזמן שעמד לרשותנו בפועל היה שלושה חודשים בלבד. המתקפה הנפשעת על ישראל ב- 7 באוקטובר 2023 חייבה אותנו בששת החודשים שחלפו מאז למקד את משאבי הזמן ותשומת הלב בעיקר לניהול המלחמה.

מטבע הדברים, אני והשרים הנוגעים בדבר נדרשים להשקיע את הרוב המוחלט של זמננו בניהול המלחמה, במערכה המדינית ובכל מה שנלווה להם.

על אף זאת עשינו מאמץ עצום, גם תוך כדי המלחמה, להביא לפתרון סוגייה חשובה זו. העיקרון שמנחה אותנו הוא לנסות להגיע להסדר שיתבסס על הסכמה שתבטיח את הצלחתו, זאת לאחר שכבר הוכח בעבר שגיוס ללא הסדר מוסכם השיג דווקא תוצאה הפוכה.

בשבועות האחרונים השקענו מאמץ אינטנסיבי לגבש את ההסדר הדרוש – ואכן הושגה התקדמות ניכרת, אם כי המלאכה טרם הושלמה.

נדרש עוד פרק זמן קצר לגיבוש סופי של ההסדר, להשלמת עבודת המטה המקצועית, לקביעת המסלולים והמסגרות שיאפשרו למתגייסים לשמור על אורח חייהם במהלך שירותם, ולהבטיח שאלו שיתורם אומנותם יוכלו ללמוד תורה.

אנו נמצאים ברגע מכריע במלחמה, עם הישגים גדולים ואתגרים יוצאי דופן. בכוחנו להשיג הן את יעדי המלחמה והן לפתור את סוגיית הגיוס.

בנסיבות אלו, אני מבקש מבית המשפט הנכבד שלא לקבל החלטה בשאלת הגיוס ובשאלות הכרוכות בה במשך 30 יום, על מנת שיתאפשר לנו לגבש סופית את ההסכמות, להשלים את עבודת המטה המקצועית, ולהסדיר את המסלולים והמסגרות הנדרשים.

תצהיר

אני הח"מ, יוסף פוקס, בעל ת.ז מס' 015191356, מצהיר בזאת כלהלן:

1. אני משמש בתפקיד מזכיר הממשלה.
2. תצהירי זה ניתן לתמיכה בעובדות המפורטות בעמדת ראש הממשלה המצורפת כנספח לכתב התשובה מטעם המדינה בתיק בג"ץ 6198/23, בג"ץ 6199/23, בג"ץ 6477/23, ובכתב התשובה מטעם המדינה בתיק בג"ץ 7525/23, ובג"ץ 7955/23 ובתגובה לבקשה למתן צו ביניים (להלן – **תשובת המדינה**).
3. העובדות המפורטות בעמדת ראש הממשלה, הן אמת למיטב ידיעתי ואמונתי.
4. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

יוסי פוקס

אישור

אני הח"מ, לימור יקיר, עו"ד, מאשרת בזה כי ביום 28.3.2024 הופיע בפני יוסף פוקס, המוכר לי אישית, ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת, שאם לא יעשה כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, חתם בפני על תצהירו.

לימור יקיר, עו"ד
מ.ר. 184

נשלח: 14:33 2024 מרץ 28 יום חמישי
נושא: FW: עתירות חוק הגיוס ותקצוב הישיבות - בג"ץ 6198/23, בג"ץ 6199/23, בג"ץ 6477/23, בג"ץ 7955/23, בג"ץ 7525/23

From: שירלי הרמולין
Sent: Thursday, February 22, 2024 9:18 PM
To: Sigal Avnon <SigalAv@justice.gov.il>; Avi Milikovsky <AviMi@justice.gov.il>
Cc: shlomitb@pmo.gov.il <shlomitb@pmo.gov.il>; Gil Limon <GilL@justice.gov.il>
Subject: Re: עתירות חוק הגיוס ותקצוב הישיבות - בג"ץ 6198/23, בג"ץ 6199/23, בג"ץ 6477/23, בג"ץ 7955/23, בג"ץ 7525/23

ערב טוב,
מזכיר הממשלה בקשני למסור כי סעיפים 11-12 לתגובה אינם על דעת הממשלה.
בברכה,
שירלי
נשלח מה-iPhone שלי

ב-22 בפבר' 2024, בשעה 17:05, Sigal Avnon <SigalAv@justice.gov.il> כתב/ה:

שלום לכולם,

רצ"ב נוסח תגובה מעודכן, לאחר תכלול ההערות ולאחר הכרעות בסוגיות שעלו.

צה"ל ומשרד החינוך – אנא העבירו תצהירים חתומים.

בברכה,

סיגל אבנון סוויצקי, עו"ד | מחלקת בג"צים, פרקליטות המדינה

טלפון: 073-3925305; 054-6326361 פקס: 02-6467011

דוא"ל: sigalav@justice.gov.il

פרקליטות המדינה

From: Sigal Avnon
Sent: Wednesday, February 21, 2024 11:59 PM
To: Amir Shoval (Praklitut) <AmirShov@justice.gov.il>; chenshmalo1@idf.il <chenshmalo1@idf.il>; Noga Orda <NogaO@justice.gov.il>; oriyaniv@idf.il <oriyaniv@idf.il>; Avi Milikovsky <AviMi@justice.gov.il>; FW-yinon gotclik <yinong@mof.gov.il>; 'Eran Yossef' <eran_yossef@mod.gov.il>; Gil Limon <GilL@justice.gov.il>; 'ROTEM_KESS' <ROTEM_KESS@mod.gov.il>; Dror Granit <DrorGr@justice.gov.il>; Michal Reshef <MichalRes@justice.gov.il>; Neta Konigstein <NetaKo@justice.gov.il>; Sara Gold <SaraGo@justice.gov.il>; Noam Shlomai Kunitz <NoamShl@justice.gov.il>; Hadar Beinart <HadarBein@justice.gov.il>; fw-myriamga <myriamga@education.gov.il>; Aner Helman <AnerH@Justice.gov.il>; Debora eliezer <debora.eliezer@labor.gov.il>; 'yoava@ncs.gov.il' <yoava@ncs.gov.il>; לורה הלר <LauraHeller@IDF.IL>; 'shirlyh@pmo.gov.il' <shirlyh@pmo.gov.il>; galasael@idf.il <galasael@idf.il>;

נספח ע/3

**העתק מכתבו של עו"ד אסי מסינג
לד"ר גיל לימון מיום 18.4.2024**

עמ' 48

י' בניסן התשפ"ד

18 באפריל 2024

ימ. 2024-889

אל:

ד"ר גיל לימון - המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מנהלי)

הנדון: הסדרי תמיכה ותקצוב בשל תלמידי ישיבה ואברכים שחייבים בגיוס על פי דין

בהמשך לשיחה ראשונית שקיימנו בשאלת האפשרות להמשיך מתן תמיכה ותקצוב ממשלתיים לתלמידי ישיבה ואברכים, לאור עמדת היועצת המשפטית לממשלה, כפי שהוגשה במסגרת כתב התשובה מטעם המדינה לעתירות בבג"ץ 7955/23, 7525, 6477, 6199, 6198 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הבטחון, בעניין המשך התמיכה במוסדות התורניים, בשל אותם תלמידים שיהיו חייבים בגיוס על פי דין, וכן בהמשך לצו הביניים שניתן ביום 28 במרץ 2024 בעתירות האמורות, אבקש לפנות אליך בעניין זה כדלקמן.

במסגרת כתב התשובה שהוגש מטעם המדינה עמדת היועצת המשפטית לממשלה הייתה כי: "בהיעדר בסיס נורמטיבי החל מיום 1.4.24 לאי גיוסם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים, לא תקום עוד סמכות להעברת כספי תמיכות למוסדות תורניים, בגין תלמידים המיועדים לשירות ביטחון הלומדים במוסדות אלו (שאינם אוחדים בצו דחיית שירות שטרם פקע). זאת, הן ביחס למי שבשל מחדלה של המדינה לא התקבלו החלטות פרטניות בעניינם, ולא נקראו להתייצב לשירות על ידי הפוקד בגין הימנעות כללית של רשויות הגיוס מלהוציא צווי התייצבות בעניינם (ככל שתהיה הימנעות שכזו); והן ביחס למי שנקראו להתייצב לשירות, ולא התייצבו אליו כדין – וכל עוד המדובר במי שלא הופטרו באופן פרטני מחובת השירות".

עוד הובהר במסגרת תשובת המדינה: "באשר לאותם בני ישיבות שלא יוצא בעניינם צו גיוס פרטני, בדרך של מחדל, עמדה זו של היועצת המשפטית לממשלה, לפיה לא ניתן יהיה להמשיך בהעברת כספי תמיכה למוסדות תורניים בגין תלמידים המיועדים לשירות ביטחון לאחר יום 1.4.2024, משמעותה היא כי ההימנעות מקבלת החלטה פרטנית בעניינם מבלי שקיים מקור סמכות חוקי ליתן פטור גורף מגיוס בני הישיבות, תעמוד בניגוד לדין, וממילא יישמט מקור הסמכות החוקי להמשיך ליתן תמיכות בעבור לימודיהם.

במילים אחרות, הממשלה אינה רשאית להפר את הוראות חוק שירות ביטחון ולהימנע באופן גורף מגיוס של מלש"בים חרדים בהיעדר סמכות מפורשת לעשות כן. כפועל יוצא, היא גם אינה מוסמכת לממן את הפעילות של אותם מלש"בים, החותרת תחת חובת הממשלה לגייסם".

לנוכח העמדה האמורה, לטעמנו, יש מקום לבחון הסדרי תמיכה ותקצוב ממשלתיים נוספים בשל פעילויות של מלש"בים חרדים שמתקיימים קשיים דומים בהמשכתם כל עוד אין מקור סמכות חוקי ליתן פטור גורף מגיוסם.

במסגרת זו ביצעו גורמי המקצוע במשרד האוצר מיפוי של הסדרי תמיכה ותקצוב כאמור שבמסגרתם ניתנת תמיכה אשר מעודדת לימוד תורה ואשר מקנה תמיכות, בין השאר, למי שלומד במוסד תורני. לאחר המיפוי האמור ולאחר בחינה ראשונית, אנו סבורים כי יש להעמיק בבחינת ההסדרים הבאים ביחד עם משרדי הממשלה הרלוונטיים:

רח' קפלן 1 ירושלים 9103002 תד. 3100 טל': 5317525 - 02 פקס': 5695340 - 02

שער הממשלה: www.gov.il

אוצר ברשת: www.mof.gov.il

1. **מבחן התמיכה במעונות יום במשרד העבודה** - מבחן התמיכה במעונות היום מסבסדים את התשלום עבור מעונות יום בגילאי לידה עד 3 למשפחות בעלות הכנסה נמוכה אשר שני ההורים עובדים או שהורה אחד עובד ואחד לומד לימודים בעלי תכלית תעסוקתית. בנוסף לכך, על פי סעיף 7.א.2 למבחן התמיכה, גם "לימודים במסגרת מוסדות תורניים הנתמכים על ידי משרד החינוך ומתקיים באותו מוסד פיקוח על נוכחות הלומדים במוסד מטעם משרד החינוך" - מזכים בסבסוד. סכום הסבסוד החודשי בעד כל ילד עומד על סכום של כ- 1,300-2,300 ₪. על פניו, משנשללת התמיכה של משרד החינוך בגין לימודים אלה בגין מי שהינם במעמד של חייבי גיוס, עולה שאלה האם מתקיים בהם עוד התנאי הקבוע במבחן התמיכה, וככל שלא – דומה כי יש לעצור את תשלום התמיכה בהם. יתרה מכך משפרק ג'1 לחוק שירות ביטחון פקע, ובהיעדר הסדר משפטי אחר הכורך בין הלימודים התורניים לבין השירות הצבאי ומאחר שלגבי אוכלוסייה זו לא מתקיימת תכלית אחרת לתמיכה בהקשר זה; ובהתחשב בעמדת המדינה, לפיה לא ניתן לתמוך בפרט בגין פעילות החותרת תחת חובת הממשלה לגייסם, דומה כי מתקיימים בתמיכה האמורה תכליות ומאפיינים דומים לתמיכה במוסדות הלימוד שהופסקה בהתאם לצו הביניים.

2. **נוער חרדי מנותק** – משרד הרווחה מנהל התקשרות במכרז אשר נועד לתת מענה לנוער חרדי מנותק וזאת בנוסף למכרזי הפנימיות לנוער בסיכון אשר נותנים מענה לכלל סוגי האוכלוסיות ובהם גם האוכלוסייה החרדית, הערבית וכו'.

באמצעות המכרז משרד הרווחה מממן פעילות של פנימייה/ישיבה, אשר, בין היתר, אמורה לספק סדר יום ישיבתי לנערים חרדים בגילאי 16 עד 23 אשר משובצים למסגרות על ידי מחלקת הרווחה ברשויות המקומיות וזאת בשונה מאוכלוסיות אחרות הזכאיות להשמה במסגרות דומות רק עד גיל 18. תנאי הזכאות מכוונים למעשה לתלמידי ישיבה חרדים אשר אינם מתאימים עצמם למסגרות הרגילות של האוכלוסייה החרדית, כאשר המסגרת שמתקצבת מהווה חלופה לישיבה והתשלום עבור הזכאים מתבצע כאמור גם לאחר גיל 18 וזאת מבלי לבחון מי מהם חייב גיוס ומי זכאי לפטור משיקולי רווחה. דומה כי בתקצוב פעילות זו לגבי מלש"בים חרדים מתקיימים תכליות ומאפיינים דומים לתמיכה במוסדות הלימוד שהופסקה בצו הביניים.

3. **תשלום דמי ביטוח לאומי מופחתים** - בסעיף 348(ה) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן - **חוק הביטוח הלאומי**), נקבע כי מתנדב בשירות לאומי או בהתנדבות קהילתית, משרת שירות אזרחי וכן תלמיד במוסד תורני או בישיבה שאין לו הכנסה או הכנסתו מזערית ישלמו דמי ביטוח לאומי בתשלום חודשי של 29 ₪ בלבד, וזאת במקום 87 ₪ המהווים את דמי הביטוח המינימליים עבור כל מי שאינו בעל הכנסה מעבודה (למעט הפטורים מכך, כגון: מקבלי קצבאות מסוימות, חיילים ועוד, שנקבעו בתקנות לפי סעיפים 371 ו-400 לחוק הביטוח הלאומי).

אמנם מדובר בהוראת חוק מפורשת. עם זאת, לנוכח היעדר בסיס נורמטיבי לאי גיוס תלמידי הישיבות מתעוררת שאלת פרשנות המונח תלמיד במוסד תורני או בישיבה, וזאת על מנת לקבוע מי זכאי לתשלום מופחת של דמי הביטוח הלאומי.

לטעמנו, בהתחשב בקבוצות האחרות המנויות בסעיף האמור והיחס ביניהן לחלופת גיוס, בשים לב לפקיעתו של הסדר החקיקה בעניין דחיית השירות ומתן פטור מגיוס לתלמידי ישיבות חרדים, ועל רקע עמדת היועצת וצו הביניים, יש לפרש את המונח האמור ככולל תלמיד ישיבה שפטור משירות, בלבד. פרשנות זו מתיישבת

עם תכלית החקיקה כפי שהתבררה גם בעת חקיקת ההסדר בוועדת העבודה והרווחה, כמו גם עם חובתה של רשות ציבורית לברר את התשתית המשפטית לפעולותיה, בין היתר, כדי שלא תמצא מסייעת להפרת חוק. בנוסף, על רקע כל האמור לא ברורה תכליתה של הוראת חוק לפיה ההטבה בדמי הביטוח תמשיך להינתן לכלל לומדי הישיבות והמוסדות התורניים ללא כל מגבלה בשים לב לפקיעת ההסדר החוקי שמחייבם בגיוס חלף המשך לימוד בישיבות ובמוסדות התורניים והיא כרוכה בהפליה פסולה.

4. **מבחן תמיכה בגופי תיאום וקישור** – מדובר בסכומים שהוקצו ליישום הסכם קואליציוני. כאשר התמיכה ניתנת לגופים האמונים על מתן דחיות השירות, אישורי יציאה לחו"ל ותיאום הקשר בין המוסדות התורניים לשירות הביטחון. בהינתן הפסקתה של פעילות דחיות השירות והתיאום בין המוסדות התורניים למשרד הביטחון ביחס לציבור החרדי ולמוסדות החרדיים מכוחו של פרק ג' 1 לחוק שירות ביטחון (להבדיל מאשר דחיות השירות הניתנות לתלמידי ישיבות ההסדר ותלמידי הישיבות הציוניות הגבוהות, מכוח סעיפים 22א-22ה לחוק שירות בטחון, אשר לא נפסלו), לא ברורה ההצדקה לתמוך בפעילות האמורה ביחס לגופים הפועלים בקרב מוסדות תורניים חרדים, מאחר שזו למעשה איננה יכולה להתקיים עוד. בשל שינוי הנסיבות יש, לטעמנו, מקום לבחון מחדש את חוות הדעת המשפטית שניתנה לעניין הקצאה זו בהתאם להנחיית היועצת מס' 1.1801 לצורך תקצוב תקנת התמיכה של הפעילות האמורה.

במסגרת הבחינה האמורה יהיה צורך להידרש גם להוראות מעבר ונשמח להרחיב על כל אחד מההסדרים אשר פורטו בתמצית.

בברכה,

אסי מסינג, עו"ד

העתק:

מר יוגב גרדוס - הממונה על התקציבים, משרד האוצר
רו"ח יהלי רוטנברג - החשב הכללי, משרד האוצר
עו"ד אביטל סומפולינסקי- המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט חוקתי)
עו"ד ינון גוטגליק - סגן בכיר ליועץ המשפטי, משרד האוצר

נספח 4/ע

**העתק מכתבו של ד"ר גיל לימון לשר
העבודה מיום 11.8.2024**

עמ' 52

המשנה ליועצת המשפטית לממשלה

(משפט ציבורי-מינהלי)

ז' באב התשפ"ד

11 באוגוסט 2024

**לכבוד
מר יואב בן צור
שר העבודה**

שלום רב,

הנדון: תמיכות משרד העבודה במלש"בים חרדים בגין תשלום שכר לימוד במעון או במשפחות

בעקבות פסק הדין בבג"ץ 6198/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון

סימוכין: מכתבו של עו"ד אסי מסינג מיום 18.4.2024; מכתבן של עו"ד אושרת שמעון ועו"ד דבורה ספיר אליעזר מיום 16.6.2024

1. ביום 23.7.2024, התקיימה – לבקשתך – פגישתך בנושא שבנדון עם היועצת המשפטית לממשלה. בפגישה השתתפו, בין היתר, מנכ"ל משרדך, היועצת המשפטית למשרדך ואנשי לשכתך, היועץ המשפטי למשרד האוצר, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-חוקתי), מנהל מחלקת הבג"צים והח"מ.
2. בישיבה הצגת בהרחבה את עמדתך בנוגע לתמיכה של משרד העבודה במשפחות חרדיות שהאב בהן לומד לימודים תורניים בשעה שהוא מיועד לשירות ביטחון (להלן: **מלש"ב**), לפי מבחני התמיכה של משרד העבודה שכותרתם "השתתפות המדינה בעלות שכר לימוד במעון או במשפחות" (להלן: **מבחני מעונות היום**). זאת, בעקבות פסק דינו של בית המשפט העליון בבג"ץ 6198/23 **התנועה לאיכות השלטון נ' שר הביטחון** (להלן: **פסק הדין בעניין הגיוס או פסק הדין**), ומכתבו שבסימוכין של היועץ המשפטי למשרד האוצר, שעניינו בהסדרי תמיכה ומימון ממשלתיים לתלמידי מוסדות תורניים שחייבים בגיוס על-פי דין, לאחר פקיעתו של פרק ג' לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן: **פרק ג'1**).
3. הדיון עסק בתשתית העובדתית והמשפטית הנדרשת לצורך הכרעה. בהמשך אליו, קיימת ביום 8.8.2024 שיחה נוספת בנושא עם היועצת המשפטית לממשלה. הדברים נשקלו בכובד ראש.
4. בתמצית, עמדתנו המשפטית – על דעת היועצת המשפטית לממשלה – היא כי במצב החוקי הקיים, בהתאם לפסק הדין ונוכח פקיעת פרק ג'1, המדינה אינה מוסמכת עוד לעודד באמצעות מימון ממשלתי לפי מבחני מעונות היום, לימודים תורניים של מלש"בים. כלומר, היעדר הסמכות אינו מאפשר עוד מימון המבוסס על כך שאחד מבני המשפחה לומד במוסד תורני בזמן שהוא מיועד לשירות ביטחון.
5. הטעם לכך הוא כפול:

ראשית, קיומה של זיקה ישירה, במסגרת פרק ג'1, שפקע ביום 1.7.2023, בין דחיית השירות לבני הציבור החרדי ובין לימודיהם התורניים. זיקה זו יסודה בהיותם של הלימודים התורניים התכלית הבסיסית להימנעות מגיוס, והפעילות הבלעדית שבה אמור המלש"ב החרדי לעסוק, כאחד התנאים האישיים שנדרשו לשם קבלת דחיית השירות (ראו סעיף 26כג(א)(1) שבפרק ג'1). כתוצאה מכך, עם פקיעת מקור הסמכות החוקי לדחיית השירות הגורפת, נשטט אף הבסיס החוקי למימון הממשלתי המיועד לעידוד לימודיהם של המלש"בים החרדים.

שנית, היותם של מבחני התמיכה במעונות היום כלי בידי המדינה לעודד את שילובם של הורים בשוק העבודה, כאשר אחת הפעילויות שהמבחנים ראו בהם שווי ערך לעבודה או ללימודים מכווני תעסוקה, בצד שירות צבאי סדיר ושירות לאומי, הם לימודים תורניים של מלש"בים.

6. בשים לב לקביעת בית המשפט העליון בפסק הדין כי "בהעדר בסיס חוקי לדחיית השירות, נשטט הבסיס החוקי לעידוד ולתמיכת המדינה בפעילותם של אלה שנמנעים מגיוס" (ההדגשה הוספה), המסקנה המתחייבת היא כי אין עוד סמכות לעודד במסגרת מבחני מעונות היום את לימודיהם התורניים של מי שמיועדים לשירות ביטחון, אך לא התייצבו וגויסו לשירות.

7. ודוק: מסקנה זו אינה הופכת את עצם לימודיהם התורניים של המלש"בים החרדים לבלתי-חוקיים, אלא שהמדינה אינה מוסמכת לממן פעילות המתקיימת אך בשל מחדלה לקיים את הדין, וכאשר אותה פעילות מקיימת זיקה ישירה להימנעות מגיוס.

8. בפסק הדין שבנדון, דחה בית המשפט העליון את עמדת היועצת המשפטית לממשלה בעניין הצורך בהוראת מעבר קצרה טרם הפסקת תשלום התמיכות שניתנו לשיבות החרדיות, וקבע כי בשונה מפסק הדין בבג"ץ 5782/21 זילבר נ' שר האוצר, שעסק בשינוי מדיניות הממשלה, ועל כן הצדיק הוראת מעבר, כאשר מדובר בהעברת כספים תוך חריגה מסמכות, כפי שהדבר בענייננו בהיעדר חוק המאפשר פטור גורף מגיוס, הפסקת המימון צריכה להיות מיידית.

9. יתר על כן, במכתב שבסימוכין מאת הלשכה המשפטית במשרד העבודה, הוצע להמשיך בתמיכה עד לתום שנת הלימודים שהסתיימה זה לא מכבר (המכתב עצמו נשלח לפני סיומה של שנת הלימודים). דא עקא, שאנו מצויים כעת בפתחה של שנת לימודים חדשה, והגם שההרשמה למעונות היום לשנת הלימודים תשפ"ה כבר הושלמה לפי "נוהל סדר קבלת ילדים למעון יום או למשפחתון" (להלן: **נוהל סדר קבלת ילדים**), על בסיס אמות המידה שנקבעו במבחני התמיכה לשנת הלימודים הקודמת, מבחני התמיכה לשנה הבאה טרם פורסמו, וממילא לא התקבלה החלטה על הענקת התשלומים.

10. אף על פי כן, במסגרת הפגישה שהתקיימה ביום 23.7.2024, נטען כי אם יוחלט להפסיק את התמיכה במשפחות שאחד מבני הזוג בהן לומד במוסד תורני בשעה שהוא מיועד לשירות ביטחון, נדרש להטמיע במבחני התמיכה לשנת הלימודים הבאה הוראת מעבר, וזאת, בשים לב לכך שמבחני מעונות היום נסובים על תמיכה ישירה בפרט ומשליכים לכן באופן ישיר על אורחות חיו.

11. ככל שתוצג במהלך הימים הקרובים תשתית מקצועית התומכת בקביעתה של הוראת מעבר קצרה, במסגרת גיבוש מבחני התמיכה לשנת הלימודים הבאה, הדברים ייבחנו כמקובל.

12. עוד יובהר, למען הסר ספק, כי בכל מקרה, אין בשינוי זה בזכות לקבל תמיכה כדי להשפיע על

ההחלטות שכבר התקבלו ביחס להורים שהם מלש"בים חרדים בנוגע לקדימות בסדר הקבלה למעונות היום לשנה"ל תשפ"ה, בהתאם לנוהל סדר קבלת ילדים שפורסם ושיושם כאמור, בהתבסס על זכאותם לתמיכה לשנה"ל תשפ"ד. אם כן, סדר קבלת הילדים למעונות היום ולמשפחתונים לשנה"ל תשפ"ה ייוותר על כנו, בעוד שסבסוד שכר הלימוד עבור ילדיהם של משפחות שהאב בהן הוא מלש"ב יותאם למסקנות המשפטיות שבמכתב זה.

בברכה,

ד"ר גיל לימון
 המשנה ליועצת המשפטית לממשלה
 (משפט ציבורי-מינהלי)

העתק:

עו"ד גלי בהרב-מיארה, היועצת המשפטית לממשלה
 עו"ד אביטל סומפולינסקי, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-חוקתי)
 עו"ד ענר הלמן, מנהל מחלקת הבג"צים
 עו"ד אסי מסינג, היועץ המשפטי למשרד האוצר
 עו"ד דבי ספיר-אליעזר, היועצת המשפטית למשרד העבודה

נספח 5/ע

העתק מכתבו של די"ר לימון לשר

העבודה מיום 27.8.2024

עמ' 56

המשנה ליועצת המשפטית לממשלה

(משפט ציבורי-מינהלי)

כ"ג באב התשפ"ד

27 באוגוסט 2024

לכבוד
מר יואב בן צור
שר העבודה

שלום רב,

**הנדון: תמיכות משרד העבודה בחייבי גיוס חרדים בגין תשלום שכר לימוד במעון יום או
במשפחתון בעקבות פסק הדין בבג"ץ 6198/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר
הביטחון (25.6.2024) – הוראת מעבר**

סימוכין: מכתבו של היועץ המשפטי למשרד האוצר מיום 18.4.2024; מכתב מטעם הייעוץ המשפטי למשרד העבודה מיום 16.6.2024; מכתבי מיום 11.8.2024; מכתבך מיום 12.8.2024; מכתבו של היועץ המשפטי למשרד האוצר מיום 13.8.2024; מכתבך מיום 14.8.2024; מכתבו של שר האוצר מיום 15.8.2024

ביום 30.6.2023 פקע תוקפו של פרק ג' לחוק שירות ביטחון, התשמ"ו-1986 (להלן: "פרק ג'"), אשר הסדיר את נושא גיוסם של מי שלומדים לימודים תורניים ואת סמכותה החריגה של הממשלה שלא לגייס את מי שלומדים לימודים אלה ולאפשר דחיית שירות גורפת לציבור זה, תוך פגיעה בעיקרון השוויון, על פי הקריטריונים שנקבעו בחוק. משעה שפקע תוקפו של פרק ג', השתנה מיסודו המצב המשפטי. על רקע זה הבהיר בית המשפט העליון לאחרונה בפסק הדין שבנדון, כי בהעדר הסדר חוקי לדחיית שירות גורפת למי שלומדים לימודים תורניים, נשטם הבסיס החוקי לעידוד ולתמיכת המדינה והממשלה בלימודים תורניים של חייבי גיוס.

כלומר, לעובדה כי במשך למעלה משנה – מאז פקע פרק ג' – לא חוקק על ידי הכנסת הסדר חדש יש, באופן מובנה ומתחייב, משמעות חוקיות באשר לסמכותה של הממשלה לפטור מגיוס או לתמוך בלימודים תורניים של חייבי גיוס. העניין הנדון נמנה עם אותם מקרים שבהעדר חוק, הממשלה אינה מוסמכת להוסיף ולפעול כפי שפעלה בעבר. כמובן שהאפשרות לחוקק הסדר חוקי חדש, אשר מטבע הדברים יידרש גם הוא לעמוד באמות-המידה החוקתיות, מונחת לפתחה של הכנסת.

נפרט להלן.

1. כזכור, במכתבי מיום 11.8.2024 הובהר, כי במצב החוקי הקיים, נוכח פקיעת תוקפו של פרק ג', ובהמשך לפסק דינו של בית המשפט העליון בבג"ץ 6198/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון (25.6.2024) (להלן: "פסק הדין"), המדינה אינה מוסמכת עוד לעודד לימודים תורניים של חייבי גיוס באמצעות תמיכה בהם לפי מבחני התמיכה שכותרתם "השתתפות המדינה בעלות שכר לימוד במעון או במשפחתון" (להלן: "מבחני מעונות היום").

2. לצד זאת, צוין כי "ככל שתוצג במהלך הימים הקרובים תשתית מקצועית התומכת בקביעתה של הוראת מעבר קצרה, במסגרת גיבוש מבחני התמיכה לשנת הלימודים הבאה, הדברים ייבחנו כמקובל".

3. עוד הובהר בדוא"ל שנשלח בו ביום ליועצת המשפטית של משרד העבודה, כי "בצד הבדיקה שתיערך בנוגע להוראת מעבר, יש לפרסם בדחיפות התראה על כך שהחל משנת הלימודים הבאה לא תתאפשר תמיכה למשפחות שאחד מבני הזוג בהן לומד בלימודים תורניים בשעה שהוא מיועד לשירות ביטחון, על מנת לאפשר לאותן משפחות היערכות מוקדמת".

4. בהמשך לכך, נשלח מכתבך מיום 12.8.2024 שבסימוכין ולאחריו נשלח מכתב משלים מטעמך, ביום 14.8.2024. ביום 15.8.2024, קיימתי ישיבה בנושא בהשתתפות נציגי משרדך, לרבות מנכ"ל המשרד, כמו גם נציגים ממשרד האוצר, ממשרד הביטחון, מצה"ל, ממחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה ומייעוץ וחקיקה. ביום 19.8.2024, קיימה היועצת המשפטית לממשלה ישיבה בנושא, בהשתתפותך ובהשתתפות הגורמים המקצועיים והמשפטיים הרלוונטיים. במכתבך שלעיל מיום 12.8.2024 ובדיונים שהתקיימו בנדון, הוצגו בהרחבה נתונים רלוונטיים ועמדות ביחס להוראת המעבר הנדרשת ליישום ההכרעה המשפטית הנדונה.

5. נקדים אחרית לראשית ונבהיר, כי אין בסיס חוקי לקביעת הוראת מעבר שמשכה שנה, כבקשתך. מהטעמים שיפורטו להלן, ניתן לקבוע הוראת מעבר שמשכה שלושה חודשים מיום פתיחת שנת הלימודים במוסדות החרדיים.

6. עמדתנו המשפטית – על דעת היועצת המשפטית לממשלה – היא כדלקמן:

(א) ההכרעה המשפטית לפיה לא ניתן להמשיך ולתמוך בהורים שילדיהם שוהים במעונות יום בתבחיין של לימודים תורניים עבור הורה שחייב בשירות צבאי, היא פועל יוצא מתחייב של המצב המשפטי הקיים, לאחר פקיעת תוקפו של פרק ג'1, בהיעדר הסדר חוקי אחר המסדיר את מעמדם של תלמידי מוסדות תורניים שהם חייבי שירות ובשים לב להוראות מבחני מעונות היום. השלמת חקיקתו של הסדר חוקי כאמור, אשר מטבע הדברים יידרש גם הוא לעמוד באמות-המידה החוקתיות, מונחת לפתחה של הכנסת.

(ב) בהעדר סמכות לעודד באמצעות תמיכה כספית לימודים תורניים של חייבי גיוס חרדים, שעה שהמדינה נמנעת מגיוסם, נדרש להפסיק באופן מיידי את התמיכה בהם, לפי מבחני מעונות היום. משרד העבודה נדרש לפעול בהקדם לביצוע הנחיה זו. נבהיר כי אין באמור כדי לשנות מהחלטות שהתקבלו לגבי סדר קבלת ילדים למסגרות חינוכיות.

(ג) בשים לב לאילוצים שהוצגו בדיונים, ניתן לקבוע הוראת מעבר שמשכה לא יעלה על פרק זמן של שלושה חודשים, מראשית שנת הלימודים תשפ"ה, כלומר עד יום 30.11.2024.

(ד) כפי שהובהר בדיון שהתקיים בראשות היועצת המשפטית לממשלה, אין מקום להמשיך ולעכב את פרסום מבחני התמיכה, באופן המונע את תשלום התמיכות לכלל הזכאים לתמיכה, ויש לפרסמם באופן מיידי.

(ה) בהקשר זה יש לפרסם את מבחני מעונות היום, בנוסח שגובש עד כה, להבנתנו, במשרד העבודה, כאשר תוקפו של התבחיין המזכה בתמיכה בגין לימודים תורניים של האב יוגבל לפרק זמן של שלושה חודשים, עד ליום 30.11.2024.

בתום תקופה זו, יפורסם נוסח עדכני לתבחין האמור, ההולם את ההכרעה המשפטית שלעיל, שיאפשר, ככלל, את זכאותם של תלמידים אשר קיבלו דחיית שירות פרטנית מצה"ל או פטור פרטני מגיוס, בהתאם לדין.

בתוך פרק זמן קצר, תועבר הנחייתנו אודות פרטי היישום של התבחינים שעתידים לחול לאחר תום תקופת המעבר, לרבות האישורים הנדרשים לשם הוכחת הזכאות.

(ו) **כפי שכבר הבהרנו ביום 11.8.2024, נדרש לפרסם לאלתר התראה לחייבי הגיוס החרדים בדבר השינוי הצפוי במבחני התמיכה, לרבות בנוגע למשכה של הוראת המעבר.**

7. **הטעמים לעמדה זו הם כדלקמן:**

(א) הסוגייה העקרונית – סבסוד מעונות יום לחייבי גיוס חרדים

8. העקרון המנחה לבחינת שאלת המשך הסדרי המימון של תלמידי הישיבות לאחר פסק הדין הוא **העקרון התכליתי**, שבא לידי ביטוי בקביעתו של בית המשפט לפיה "בהעדר בסיס חוקי לדחיית השירות, נשמט הבסיס החוקי לעידוד ולתמיכת המדינה בפעילותם של אלה שנמנעים מגיוס" (פס' 69 לפסק הדין). לפי עקרון זה, יש לבחון לגבי כל הסדר מימון אם עיקר ייעודו הוא לעודד את הלימודים במוסד התורני, ולהימנע מגיוס לצבא כנגזרת ישירה מכך; או שמא מדובר בהסדר שתכליתו שונה, שאז אין מקום להקיש לגביו מפסק הדין.

9. מסקנה זו אינה הופכת את עצם לימודיהם התורניים של חייבי הגיוס החרדים לבלתי-חוקיים, אלא שהמדינה אינה מוסמכת לממן פעילות אשר מקיימת זיקה הדוקה להימנעות משירות בצה"ל, ומתקיימת אך בשל מחדל המדינה לגייס באופן שוויוני, בהיעדר בסיס חוקי לחריגה זו מעיקרון השוויון.

10. נקודת המוצא לבחינת יישומו של העקרון התכליתי ביחס למבחני מעונות היום היא כי מדובר בתמיכה שמטרתה היא "עידוד שילובם של הורים בשוק העבודה" (סעיף 2 למבחני מעונות היום). בהתאם, תנאי הסף הקבועים בה מוכוונים בעיקרם ל"יציאה מהבית" של הורי הפעוטות לעיסוקים שונים – אם לעבודה או ללימודים מוכוונים תעסוקה ואם לעיסוקים חליפיים, אשר המדינה רואה בהם ערך, וביניהם לימודים תורניים. מבחני מעונות היום רואים, אפוא, בלימודים תורניים כשקולים ליציאה לשוק העבודה ולכן תכליתם היא, בין היתר, לעודד לימודים אלה. לאור העקרון התכליתי העולה מפסק הדין, ובמצב הנורמטיבי הנוכחי, המדינה איננה מוסמכת לעודד לימודים תורניים של חייבי גיוס, תוך שהיא נמנעת מלגייסם.

11. יובהר כי בניגוד לנטען במכתבך, כמו גם במכתבו שבסימוכין של שר האוצר, מבחני מעונות היום אינם מיועדים לעידוד תעסוקת נשים בלבד. לשונם המפורשת של מבחני מעונות היום, בסעיף 2, מבהירה כי מטרתם היא "עידוד שילובם של הורים בשוק העבודה" (ההדגשה הוספה), ובהתאם, גם לעודד שילוב הורים בעיסוקים החליפיים המנויים במבחנים, ובהם לימודים תורניים. יתר על כן, מבחני מעונות היום, בנוסחם הנוכחי, מחייבים כי **שני** ההורים יעמדו בתנאי הסף הקבועים בהם, וזאת בשונה מנוסחים קודמים של המבחנים, בהם נדרש האב רק "לעסוק בעיסוק קבוע ומשמעותי", ללא הגדרת מספר השעות המינימלי לעיסוק כאמור.

12. בהתייחס לנימוקים משפטיים נוספים אשר הוצגו במכתבך מיום 14.8.2024, נבחר כי הגם שסעיף 4(א)(2) למבחני מעונות היום מחייב "הורה לומד" (לימודים מוכוונים תעסוקה או

לימודים תורניים) ב-24 שעות לימוד שבועיות בלבד, הרי שמדובר בדרישה כללית לכל סוגי הלימודים הנכללים תחת קטגוריה זו, והתבחין הספציפי המתייחס להורה הלומד בלימודים תורניים, מגדיר לימודים אלה כ"לימודים במסגרת מוסדות תורניים הנתמכים על ידי משרד החינוך ומתקיים באותו מוסד פיקוח על נוכחות הלומדים במוסד מטעם משרד החינוך".

13. טרם פקיעתו של פרק ג'1, פיקוח זה נערך ביחס לחיובי גיוס חרדים במסגרת בחינת עמידתם בתנאי לקבלת דחיית שירות, שכללו 45 שעות לימוד. כך שמעבר לתנאי סף מינימלי וכללי, החל על כלל ההורים הלומדים, התווסף תנאי הסף הספציפי שנקבע ביחס לתבחין הלימודים התורניים – המחייב בפיקוח של משרד החינוך על הלימודים התורניים, בהתאם להוראות מבחני התמיכה במוסדות התורניים. עם פקיעתו של פרק ג'1 לאור פסק הדין, משרד החינוך איננו מפקח עוד על נוכחות חיובי גיוס חרדים הלומדים במוסדות תורניים.

14. מעבר לכך, חשוב להזכיר כי מבחני תמיכה מצויים במעמד נורמטיבי של הוראת מינהל וממילא כפופים לכללי המשפט המינהלי ובהם עקרון החוקיות. לפיכך, לאור פסק הדין והזיקה ההדוקה והישירה עליה עמד בית המשפט העליון בין הלימודים התורניים כשלעצמם ובין סוגיית הגיוס, הממשלה אינה מוסמכת כאמור לעודד באמצעות מימון ממשלתי לימודים תורניים של חיובי גיוס ומבחני התמיכה אינם יכולים להוות מקור סמכות או בסיס משפטי עצמאי למתן תמיכות תוך פגיעה בעקרון החוקיות.

15. אשר לטענה במכתבך כי הפסקת התמיכה בחיובי גיוס חרדים עולה כדי הפליה בינם ובין הורים הנתמכים לפי תבחינים אחרים שבמבחני מעונות היום ואשר לגביהם לא נבחן כלל מעמדם מול רשויות הגיוס, נציין כי לגבי תבחינים אלו לא מתקיימת אותה זיקה עליה עמד בית המשפט העליון בפסק הדין, בין הפעילות הנתמכת לבין לסוגיית הגיוס, ועל כן אין לטענה זו על מה לסמוך.

(ב) משך הוראת המעבר

16. בבחינת ההצדקה לקביעת הוראת מעבר להפסקת התמיכה בחיובי גיוס חרדים לפי מבחני מעונות היום, ובבחינת משכה של הוראה מעין זו, נדרשים אנו לפעול במסגרת הדין הקיים כפי שנקבע, בין השאר, בשני פסקי דין של בית המשפט העליון והם – פסק הדין בבג"ץ 5782/21 **זילבר נ' שר האוצר** (12.1.2022) (להלן: "**עניין זילבר**") ופסק הדין בעתירות הגיוס והתמיכות שבנדון.

17. בעניין **זילבר**, קבע בית המשפט העליון כי במקרים בהם ביטול מיידי של תמיכה או שינוי מיידי של תנאיה עלול "לשבש באופן ממשי את חייו או עסקיו של האזרח" – יהא בכך הצדקה לחיוב הרשות המינהלית בקביעת הוראת מעבר הולמת. לצד זאת, אף בעניין **זילבר** הובהרה חזר והבהר, ההלכה המושרשת לפיה אין לאף אדם זכות קנויה לקבל סובסידיה מהמדינה וכי סובסידיה שניתנה בעבר אינה יוצרת ציפייה מוגנת בדין לכך שזו תמשיך להינתן. במובן זה, הוראת המעבר עליה הורה בית המשפט העליון בעניין **זילבר** היא משום חריג גרידא, וכדברי כבוד השופט שטיין "בזכרנו כי מדובר בחריג – חריג, ותו לא – עלינו לקבוע עבורו היקף התפרשות מוגדר ומצומצם, כיאה לחריגים אשר נועדו לטפל במצבים מיוחדים שאינם מקבלים

מענה הולם ונכון מהכלל הרחב אשר חל במקרים הרגילים".¹

18. בהחלטת בית המשפט על צו ביניים בעתירות שבהן ניתן פסק הדין, נדחתה עמדת היועצת המשפטית לממשלה בעניין הצורך בהוראת מעבר קצרה טרם הפסקת התמיכות במוסדות התורניים, ונקבע כי בשונה מפסק הדין בעניין **זילבר**, אשר עסק בשינוי מדיניות הממשלה, הרי שבכל הנוגע לתמיכות במוסדות תורניים, מדובר בהעברת כספים **תוך חריגה מסמכות**, בהיעדר חוק המאפשר פטור גורף מגיוס, ומשכך הפסקת המימון צריכה להיות מיידית.

19. הפסקת התמיכה לפי מבחני מעונות היום נגזרת מההכרעה בפסק הדין, ובהתאם גם בענייננו, מדובר בתמיכה הניתנת בחוסר סמכות. תוקפו של פרק ג'1 פקע ביום 30.6.2023 וממילא, כבר ביום 1.7.2023 פקעה גם סמכותה של הממשלה לעודד לימודים תורניים של חייבי גיוס חרדים. חרף האמור, ועל אף הפסקת התמיכה במוסדות התורניים בגין חייבי גיוס חרדים בחודש אפריל 2024 (בעוד שבית המשפט העליון קבע כי התמיכה במוסדות התורניים ניתנה בחוסר סמכות כבר מיום 1.7.2023 ונמנע מלהורות על השבת התמיכות ששולמו עד למועד מתן צו הביניים), הרי שהתמיכה בחייבי גיוס לפי מבחני מעונות היום נמשכה עד סוף שנת הלימודים תשפ"ד, קרי עד לחודש אוגוסט 2024, באופן היוצר הוראת מעבר דה-פקטו.

20. בשים לב לפסיקת בית המשפט העליון, הטעמים שיכולים להצדיק בנסיבות ענייננו קביעת הוראת מעבר נוספת, מעבר להוראת המעבר שניתנה דה-פקטו, הם צרכיו התפעוליים של משרד העבודה – בעריכת מבחני התמיכה העדכניים, בהתאמת מערכות המשרד לנוסחם העדכני של המבחנים ובהסדרת האופן בו יתקבל המידע בנוגע למעמדם של חייבי גיוס חרדים מול רשויות הצבא. הכל, כפי שהוצג בדיון שהתקיים.

21. בכל הנוגע לקבלת המידע על אודות מעמד חייבי הגיוס החרדים, התבהר בדיונים שהתקיימו בנדון כי ניתן להסתמך – למצער כפתרון ביניים מידי עד להסדרת חיבור ישיר בין מערכות המידע, שצפויה לארוך מספר חודשים – על הגשה ידנית של מסמכים. כך נעשה היום ביחס לרוב בקשות התמיכה של כלל הציבור, לרבות בני הציבור החרדי.

22. בנסיבות אלו, לא ניתן לקבל את בקשתך, במכתבך מיום 12.8.2024, לקביעת הוראת מעבר של שנת לימודים מלאה. בהעדר הסדר חוקי בעניין גיוס חרדים לצבא ובשים לב לפסק הדין, הוראת מעבר לפרק זמן שכזה תהווה הפרה מתמשכת של הדין ושל עקרון חוקיות המינהל, ומשכך לא תוכל לסכון.

23. כמו כן, ולאור מצב הדברים שהתבהר בדיונים כאמור, לא ניתן להצדיק בשל טעמים יישומיים הוראת מעבר שמשכה חמישה חודשים, כפי שהתבקש בהתבסס על הרצון להסדיר את החיבור הישיר בין מערכות המידע, אלא יש להסתפק בהוראה קצרה יותר בשים לב לאופן הגשת מרבית הבקשות של כלל הציבור כיום. פרק הזמן המירבי בהתאמה הוא עד ליום 30.11.2024.

סוף דבר

24. כפועל יוצא וכמתחייב מהמצב המשפטי הקיים, לאחר פקיעת תוקפו של פרק ג'1 ובהיעדר הסדר חוקי אחר המסדיר את מעמדם של מלשבי"ם חרדים, לא ניתן להמשיך ולתמוך לפי מבחני מעונות היום בתבחין של לימודים תורניים של הורה שחייב בשירות צבאי. **ככל שיושלים**

¹ עניין **זילבר**, בפסקה 51.

הליך חקיקתו של חוק חדש בנושא זה, אשר מטבע הדברים יידרש גם הוא לעמוד באמות-המידה החוקתיות, יהיה מקום לבחון את השלכותיו המשפטיות על הסוגיה שבענייננו וליישמן בהתאם במסגרת מבחני מעונות היום. הדברים מונחים לפתחה של כנסת ישראל.

25. זאת ועוד, על משרד העבודה לפרסם בדחיפות את מבחני מעונות היום, בנוסח שלהבנתנו גובש עד כה במשרד העבודה, כאשר תוקפו של התבחין המזכה בתמיכה בגין לימודים תורניים של האב יוגבל לפרק זמן של שלושה חודשים, עד ליום 30.11.2024. בתום תקופה זו, יפורסם נוסח עדכני לתבחין האמור, ההולם את ההכרעה המשפטית שלעיל שיאפשר, ככלל, את זכאותם של תלמידים אשר קיבלו דחיית שירות פרטנית מצה"ל, או פטור פרטני מגיוס בהתאם לדין. בתוך פרק זמן קצר, תועבר הנחייתנו אודות פרטי היישום של התבחין, שעתידים לחול לאחר תום תקופת המעבר, לרבות האישורים הנדרשים לשם הוכחת הזכאות.

26. כפי שהבהרנו כבר ביום 11.8.2024, נדרש כי משרד העבודה יפרסם לאלתר התראה למשפחות של חייבי גיוס חרדים, אודות השינוי הצפוי במבחני התמיכה; הקריטריונים הנדרשים לשם עמידה בתבחין המתוקן יפורסמו בהקדם האפשרי, ובכל מקרה זמן מספיק טרם יום 30.11.2024, כך שיהיה סיפק בידי הורי הפעוטות להיערך להגשת בקשות תמיכה עדכניות בצירוף האישורים הנדרשים מצה"ל.

27. מובן כי אנו עומדים לרשותכם כתמיד לצורך יישום סיכום זה ובחינת שאלות משפטיות המתעוררות במסגרת כך.

אשר לבקשתך מהיום לקבלת ייצוג משפטי נפרד בעתירות העוסקות בנושא שבנדון, הדברים נבחנים ונודיעך על כך בנפרד.

בברכה,

ד"ר גיל לימון, עו"ד

המשנה ליועצת המשפטית לממשלה

(משפט ציבורי-מינהלי)

העתיקים:

שר האוצר

לשכת היועצת המשפטית לממשלה

המשנים ליועצת המשפטית לממשלה

מנהל מחלקת הבג"צים

היועצת המשפטית למשרד העבודה

היועץ המשפטי למשרד האוצר

היועץ המשפטי למערכת הביטחון

ראש מחלקת ייעוץ וחקיקה, הפרקליטות הצבאית

נספח ע/6

העתק מכתבה של העותרת מיום

20.8.2024

עמ' 63

20 אוגוסט 2024, ט"ז אב תשפ"ד

עו"ד אסי מסינג

היועץ המשפטי

משרד האוצר

ירושלים

עו"ד גלי בהרב-מיארה

היועצת המשפטית לממשלה

משרד המשפטים

ירושלים

מר יואב בן צור

שר העבודה

משרד העבודה

ירושלים

שלום רב,

הנדון: יישום פסק הדין בעניין הגיוס ביחס לתמיכות משרד העבודה במלש"בים חרדים בגין שכר לימוד במעונות יום

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל (להלן: "התנועה"), אנו פונים אליכם בדברים הבאים:

1. כידוע, לאחרונה ניתן פסק הדין בבג"ץ 6198/23 התנועה למען איכות השלטון נ' שר הביטחון (פורסם בנבו 25.6.2024) (להלן: "פסק הדין"). במסגרת פסק הדין נקבע כי בהיעדר בסיס חוקי למתן פטור מגיוס לתלמידי ישיבות, אין כל בסיס חוקי גם להמשך תמיכות המדינה בפעילותם:

"עם פקיעתו של פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון – ביום 1.7.2023 – לא הייתה עוד מסגרת נורמטיבית שאפשרה את דחיית שירותם של תלמידי המוסדות התורניים. בהיעדר מסגרת נורמטיבית כאמור, לא ניתן היה להמשיך ולהעביר כספי תמיכות לישיבות גבוהות ולכוללים עבור תלמידים שלא קיבלו פטור או ששירותם הצבאי לא נדחה כדין. משכך, העברות כספים שבוצעו החל ממועד זה נעשו שלא כדין" [סעיף 79 לפסק הדין].

2. בעקבות פסק הדין, נבחנו בממשלה הסדרי תמיכה ותקצוב שונים לתלמידי הישיבות אשר לא ניתן עוד להמשיכם מבחינה חוקית, בהיעדר מקור חוקי לפטור מגיוס האברכים. בין היתר, נבחנו מבחני התמיכה של משרד העבודה במעונות לילדי האברכים, מכוח מבחני התמיכה של משרד העבודה שכותרתם "השתתפות המדינה בעלות שכר לימוד במעון או במשפחתון". מכוח מבחני התמיכה הללו זכו תלמידי הישיבות שאינם מתגייסים, באין סמכות, בסבסוד בגובה כ-2,300-1,300 שקלים בחודש לכל ילד.

3. בהמשך לבדיקה, ביום 11.8.2024 הודיע המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, ד"ר גיל לימון, לשר העבודה, מר יואב בן צור, כי: "בהתאם לפסק הדין ונוכח פקיעת פרק ג'1, המדינה אינה מוסמכת עוד לעודד באמצעות מימון ממשלתי לפי מבחני מעונות היום, לימודים תורניים של מלש"בים. כלומר, היעדר הסמכות אינו מאפשר עוד מימון המבוסס על כך שאחד מבני המשפחה לומד במוסד תורני בזמן שהוא מיועד לשירות ביטחון".

4. עוד קבע ד"ר לימון, על דעת היועצת המשפטית לממשלה, כי ככל ששר העבודה יציג בימים הקרובים תשתית מקצועית התומכת בקביעת הוראת מעבר אשר תמנע את יישומו המיידי של מבחן התמיכה, הדברים ייבחנו כמקובל. היום אף פורסם בתקשורת כי נוכח לחצים פוליטיים

שמפעיל שר העבודה לדחיית יישום הפסיקה וביטולה, היועצת המשפטית לממשלה שוקלת לאפשר "תקופת הסתגלות" קצרה ודחייה של יישום הפסיקה במספר חודשים.¹

5. **נבקש להבהיר כי לממשלה בישראל אין כל סמכות להחליט על דחיית יישום פסק הדין, צמצום היקף יישומו או ריקונו מתוכן בכל דרך אחרת.** פסיקתו של בית המשפט העליון, בהרכב מורחב ופה אחד, קבעה באופן ברור ושאינו משתמע לשני פנים כי הממשלה נעדרת סמכות לפטור באופן גורף את בני הישיבות מגיוס, ועל כן נעדרת סמכות גם לחלק כספי ציבור במטרה לעודד לימוד בישיבות חלף גיוס לצה"ל.

6. **כפי שידוע לכם היטב – משמעות הדבר היא כי אין לממשלה סמכות לתמוך באברכים ולעודד את אי-גיוסם באמצעות סבסוד דמי מעונות היום, וממילא אין לה גם סמכות לקבוע מועדים להענקת תמיכות אלו.**

7. **מסקנה זו נגזרת גם מעקרון היסוד של הפרדת הרשויות: משפסק בית המשפט העליון כי פעולה ממשלתית נעשה בהיעדר סמכות, אין הממשלה רשאית להשיג על הפסיקה, לקבוע לה גדרות או ליישם את הפסיקה בהתאם לנוחותה. את פסיקת בית המשפט יש ליישם, נקודה.**

8. **הדברים יפים ביתר שאת, נוכח העובדה שבית המשפט דן במפורש באפשרות לדחיית תחולת פסיקתו באשר למבחני התמיכה, בפסק הדין בעניין הגיוס וכן בבג"ץ בג"ץ 5782/21 לאה זילבר נ' שר האוצר (פורסם בנבו 12.01.2022) שעסק בהוראת מעבר ביחס לביטול סבסוד שכר לימוד במעונות היום. כך, במסגרת פסק הדין בחן בית המשפט את האפשרות לדחות את מועד יישום הפסקת התמיכות, נוכח אינטרס ההסתמכות הנטען של תלמידי הישיבות והמוסדות, וקבע כך:**

"במכלול השיקולים, מצאנו כי האיזון המתאים הוא קביעה שלפיה המועד שבו לא ניתן עוד להעביר את כספי התמיכות הוא מיום 1.4.2024 – מועד פקיעתה של החלטת ממשלה 682... אשר לטענת ההסתמכות, הרי שבשונה מעניין זילבר, שעסק בשינוי מדיניות תמיכה ממשלתית בגדר סמכות הממשלה, במקרה שלפנינו מדובר בהעברת כספים תוך חריגה מסמכות. זאת ועוד, יש ליתן משקל ממשי לכך שפסק הדין שהורה על בטלות פרק ג'1 ניתן כבר בשנת 2017, ושאלת חוקיות העברת התמיכות בהיעדר מסגרת נורמטיבית למתן פטור משירות צבאי התעוררה בעבר לפני למעלה מעשור".

9. **כלומר, בית המשפט קבע במפורש כי החל מיום 1.4.2024 אין לממשלה עוד סמכות להעביר תקציבי תמיכות לתלמידי הישיבות החייבים בגיוס בגין לימודיהם כאשר התמיכה מקיימת זיקה ישירה להימנעות מגיוס. בתוך כך, הממשלה נעדרת סמכות להעביר כספי תמיכות מכוח מבחני התמיכה לסבסוד דמי הלימוד במעונות היום, החל מיום 1.4.2024.**

¹ אמיר אטינגר "סערת סבסוד המעונות: היועמ"שית שוקלת לתת לחרדים זמן הסתגלות, באוצר מתנגדים" **ישראל היום** (20.8.2024).

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

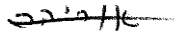

10. על כן, כל החלטה ממשלתית שעניינה דחיית ביטול התמיכות במעונות היום מעבר לתאריך זה תהא החלטה נעדרת סמכות ובטלה מעיקרה.

11. הממשלה, לרבות הייעוץ המשפטי לממשלה, אינה מוסמכת להשיג על פסיקת בית המשפט העליון, לעכבה או לרוקנה מתוכן. משכך, על הממשלה ליישם באופן מיידי את פסיקת בית המשפט העליון ולבטל את העברת כספי התמיכות לתלמידי הישיבות בגין סבסוד דמי הלימוד במעונות היום.

12. נבקש לקבל את התייחסותכם לדברים בהקדם, ועד ליום 1.9.2024, וזאת על מנת שנוכל לשקול את המשך צעדינו, לרבות המשפטיים.

בכבוד רב,

אורי הס, עו"ד

האגף הכלכלי

התנועה לאיכות השלטון

אריאל ברזילי, עו"ד

ראש האגף הכלכלי

התנועה לאיכות השלטון